24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 10 пус.

1941
ЯНВАРЬ
11
ШАМАТКУН
9 (5724) №

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

Чӑваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

Ҫуракине большевикла хатӗрленмелле

Пирӗн социализмлӑ тӑван ҫӗршыв иртнӗ ҫулта пысӑк тухӑҫлӑ тырпул пухса кӗртрӗ. Пӗтӗм ҫӗршыв тӑрӑх ҫичӗ миллиард пӑта яхӑн тӗштырӑ туса илнӗ.

Пирӗн республикӑри колхозсем те иртнӗ ялхуҫалӑх ҫулӗнче начар мар ӗҫлерӗҫ. Нумай колхозсем тата районсем тырпул тухӑҫне хӑпартас тӗлӗшпе правительство панӑ заданине ытлашшипех тултарчӗҫ. Ун пеккисем пирӗн республикӑра вунӑ район. Уйрӑмӑнах Калининский тата Сӗнтӗр районӗсенчи колхозсем чаплӑ ҫӗнтерӳсем турӗҫ. Калининский район кашни гектартанах вӑтам шутпа 14,9 центнер, Сӗнтӗр районӗ — 14,1 центнер тӗштырӑ пухса кӗртнӗ.

Правительство панӑ заданине Улатӑр, Йӗпреҫ, Етӗрне районӗсем те ытлашшипех тултарнӑ. Ҫак ҫитӗнӳсене колхоз производствинче тӳрӗ кӑмӑлпа ӗҫлесе тата социализмлӑ ҫӗр ӗҫӗн ҫӗнӗ наукине — агротехникӑн ҫитӗнӗвӗсене пурнӑҫа тӗрӗс тата вӑхӑтра кӗртсе пырса ҫӗнсе илнӗ.

Ҫӗнсе илнӗ ҫитӗнӳсемпе лӑпланса лармалла мар, пӗрмаях ҫӗнтерӳллӗн малалла каймалла, — тесе вӗрентет пире халӑхсен ҫулпуҫӗ аслӑ Сталин. Ҫитӗнӳсемпе лӑпланса тата мӑнкӑмӑлланса ларни большевизм традицийӗсене хирӗҫле йӑла. Ялхуҫалӑх производствине ытларах аталантарса, ӑна татах та ҫӳлӗрех пусӑма ҫӗклемелле, артельсен обществӑллӑ хуҫалӑхне ӳстерсе, тӗреклетсе пымалла, тырпул тухӑҫне хӑпартмалли мӗнпур майсемпе анлӑн усӑ курмалла.

Партин XVIII съезчӗ панӑ задани тӑрӑх, сталинла виҫҫӗмӗш пятилетка вӗҫленнӗ тӗле пирӗн ҫӗршывра кашни гектартанах вӑтам шутпа 13 центнертан кая мар тӗштырӑ пухса кӗртмелле. Малтанхи итогсем тӑрӑх, пирӗн республика иртнӗ ҫулта малтанхи ҫултинчен пысӑкрах тухӑҫлӑ тырӑ туса илнӗ. Ҫапла вара партин XVIII съезчӗ панӑ заданине пирӗн республика кӑҫалах ытлашшипех тултарма пултарать. Пирӗн колхозсем кирек-мӗнле ҫанталӑкра та вӑйлӑ тырпул туса илме пултараҫҫӗ. Апла пулсан, вӑйлӑ тырпул мастерӗсен паха опычӗсемпе усӑ курни, агротехникӑллӑ мероприятисене вӑхӑтра тата тӗрӗс пурнӑҫа кӗртсе пыни, ялхуҫалӑх производствин ҫӗнӗ техникипе усӑ курни, производствӑри мӗнпур ӗҫе тата ӗҫ вӑйӗсене тӗрӗс организацилеме пӗлни кирлӗ.

Халӗ пирӗн колхозсенче ҫуракине хатӗрленес тӗлӗшпе хӗрӳллӗ ӗҫ пырать. Малта пыракан темиҫе ҫӗршер колхозсем, бригадӑсемпе звеносем гектартан ҫӗр пӑтран кая мар тӗштырӑ туса илессишӗн пыракан социализмлӑ ӑмӑртӑва татах та анлӑрах сарса ячӗҫ. Вӗсем ҫураки валли лайӑх вӑрлӑхсем хатӗрлес, ялхуҫалӑх машинисене тата транспорт хатӗрӗсене юсас, уя ытларах тислӗк, торф кӑларас тата юр тытса хӑварас, минераллӑ тата вырӑнти ытти удобренисене хатӗрлес тӗлӗшпе кунӗн-ҫӗрӗн, ырми-канми ӗҫлеҫҫӗ.

Калинин ячӗпе тӑракан колхоз иртнӗ ҫулта вӑтам шутпа кашни гектартан 120 пӑт тӗштырӑ пухса кӗртнӗ. Ҫак ҫитӗнӳпе хавхаланнӑ колхозниксем ҫитес ҫуракине те хастарлӑн хатӗрленеҫҫӗ. Кунта вӑрлӑхсене сортласа пӗтернӗ, мӗнпур ялхуҫалӑх машинисене тата транспорт инвентарӗсене юсаса ҫитернӗ. 90 гектар ҫинче юр тытнӑ, уя виҫҫӗр лав ытла тислӗк кӑларнӑ. Минераллӑ удобренисене ҫителӗклӗ кӳрсе килнӗ, вырӑнти удобренисене пухса хатӗрлессине те лайӑх организациленӗ. Халӗ колхозри бригадирсем, звеноводсем тата колхоз активӗ стахановла шкулра агротехникӑна, тырпул мастерӗсен опычӗсене вӗренеҫҫӗ.

Красноармейский районри «Исаково» колхозра агротехникӑллӑ мероприятисен планне кашни бригадӑна ҫитерсе панӑ. Бригадӑсенче ӗҫ вӗресе тӑрать. Колхозниксем кӑҫал гектартан ҫӗр пӑтран кая мар тӗштырӑ туса илессишӗн «Красная звезда» колхозпа ӑмӑртӑва тухнӑ.

Ҫуракине чӑннипех большевикла хатӗрленсе пыракан колхозсен йышӗ кунсеренех ӳсет. Анчах, пӗтӗм республика тӑрӑх илсен, ҫуракине хатӗрленес ӗҫ питӗ начар тӑрать. Уйрӑмӑнах Пӑрачкав районӗ пуринчен те кая юлса пырать. Кунта страховой фондпа вӑрлӑх фондне халӗ те туса ҫитермен. Вӑрлӑх сортламалли плана республика тӑрӑх пӗтӗмпе те 46 процент кӑна тултарнӑ пулсан, Пӑрачкав районӗ ҫак ӗҫе тума тытӑнман тесен те юрать, вӑл хӑйӗн планне 15 процент ҫеҫ тултарнӑ. Ҫур хӗл иртет, ҫапах та ку район уя юр тытса хӑвармалли плана ултӑ процент, тислӗк турттармалли плана тӑхӑр процент ҫеҫ тултарма ӗлкӗрнӗ. Кунти МТ Станци те начар ӗҫлет-ха. Вӑл тракторсене капитальнӑй ремонт тумалли плана 23 процент, текущий ремонт планне 44 процент ытларах кӑна пурнӑҫланӑ.

Вӑрлӑх фондне тӑвасси тата вӑрлӑха тасатасси ҫуракине хатӗрленес ҫӗрте пит те пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Ахальтен мар ӗнтӗ ваттисем «мӗн акан, ҫавна вырса илен» теҫҫӗ. Паха та сортлӑ вӑрлӑх акса хӑвармасан, тырпул тухӑҫне хӑпартасси ҫинчен калаҫма та кирлӗ мар. Пӗр куна сая ямасӑр, ҫак кунсенче пур колхозсенче те вӑрлӑх тата страховой фондсене туса ҫитермелле, вӑрлӑхсене сортласа пӗтермелле, пӑсӑласран сыхласа тӑмалла.

Малта пыракан МТ Станцисем тракторсене юсамалли тӑваттӑмӗш кварталти плана ытлашшипех тултарчӗҫ: Шӑхасан МТ Станци IV-мӗш кварталти плана — 116 процент, ҫулталӑкри плана — капитальнӑй ремонт тӑвас тӗлӗшпе 50 процент, текущий ремонт —60,6 процент тултарнӑ. Вӑрнар, Елчӗк тата Йӗпреҫ МТ Станцисем те начар мар ӗҫлерӗҫ. Халиччен пӗрмаях кая юлса пынӑ Куславкка МТ Станци те хӑйӗн ӗҫне чылаях лайӑхлатрӗ. Ҫапах та чылай машинно-тракторнӑй станцисем мастерскойсене вӑхӑтра хатӗрлесе ҫитермен пирки тата ӗҫе тӗрӗс йӗркелесе технологиллӗ процеса организацилеме пӗлмен пирки тракторсене юсас тӗлӗшпе кая юлчӗҫ.

Тӑваттӑмӗш кварталти плана Ишлей МТ Станци 20 процент, Элӗкпе Вӑрмарти станцисем — 25 процент, Чкаловский МТ Станци вара вунӑ процент кӑна тултарнӑ. Ҫак МТС директорӗсем хӑйсен тимсӗрлӗхне, ӗҫе организацилеме пӗлменнине сирсе пӑрахас шутпа, час-часах запаслӑ пайсем ҫукки ҫине, е мастерскойсенче оборудованисем начарри ҫине йӑвантарма шутлаҫҫӗ. Паллах, сӑлтав кунта мар. Оборудованисем ҫителӗклӗ. Пӗтӗм сӑлтав ӗҫе организацилеме пӗлменнинче. Вӗсем иртнӗ ҫулти пекех: «Ӗлкӗрӗпӗр-ха, ҫураки инҫе вӗт», теҫҫӗ. Ҫак нашкал сиенлӗ йӑлана пӗтерме вӑхӑт ӗнтӗ. Мӗнпур оборудованипе усӑ курни, мастерскойсенчи ӗҫе тӗрӗс организацилени, технологиллӗ режима пӑхӑнни кирлӗ. Кашни рабочи, тракторист хӑйсен планне тултарччӑр тесен, вӗсен ӗҫ вырӑнӗпе условине лайӑхлатас пулать. Ҫуракине тухма машинӑпа трактор паркӗ хатӗр пулмалла.

Нумай районсем кадрсем хатӗрлесси ҫине тивӗҫлипе ҫаврӑнса пӑхмаҫҫӗ. Ҫӗрӗҫ органӗсен работникӗсем иртнӗ ҫулти уроксене манма та ӗлкӗрнӗ. Канашра механизаци кадрӗсене хатӗрлекен шкул ӗҫлет. Ҫак шкула Октябрьский, Калининский тата Советский районсенчен вӑтӑршар ҫын ямалла пулнӑ, Калининский район 17, Октябрьский — 7, Советский — 6 ҫын кӑна янӑ. Куславкка МТ Станцинче хальхи вӑхӑтра пӗр бригадир кӑна. Унӑн механизаци шкулӗ урлӑ 5 бригадир хатӗрлемелле, вӑл пӗр ҫын ҫеҫ янӑ. Январӗн пӗрремӗшӗнче комбайнерсен курсӗ уҫӑлмалла пулнӑ, анчах ҫынсем ҫук пирки курс ӗҫлеме тытӑнман.

Парти, совет организацийӗсен руководителӗсен, ҫӗрӗҫ органӗсен иртнӗ ҫулти уроксене шута илес пулать. Кадрсем ҫитмен пирки ялхуҫалӑх машинисем кӑҫал ӗҫсӗр ан тӑччӑр. Бригадирсене, звеноводсене, сеялкӑсем ҫинче ӗҫлекенсене вӗрентесси ҫине ытларах ҫаврӑнса пӑхмалла. Стахановла шкулсем, е агротехника кружокӗсем мӗнпур колхозсенче те [illegible] ӗҫлеччӗр.

Уйрӑмӑнах ҫураки тӗлне колхозри ӗҫсене тума лашасене хатӗрлес ӗҫе лайӑхлатни кирлӗ. Мӗнпур ӗҫе МТ Станцисем туса парасса шанса тӑмалла мар. Туртӑм вӑйӗ тата транспорт хатӗрӗсем кашни колхозрах большевикла йӗркелӗхре пулмалла. Унсӑр пуҫне партин, советсен районри организацийӗсен, колхоз руководителӗсен бригадӑсемпе звеносене ертсе пымачи лайӑх колхозниксене суйласа илсе лартмалла, вӗсене умлӑн-хыҫлӑн улӑштарса тӑрас йӗркене пачах пӗтермелле. Агротехникӑллӑ мӗнпур мероприятисене — юр тытса хӑварас, уя тислӗк тата торф турттарса кӑларас, минераллӑ удобренисем кӳрсе килес, вырӑнти удобренисене пухса хатӗрлес ӗҫсене пурнӑҫа кӗртсе пырассине темиҫе хут вӑйлатмалла.

Парти тата совет организацисен, ҫӗрӗҫ органӗсен ӗҫри мӗнпур ҫитменлӗхсене халех пӗтерсе, ҫуракине большевикла хатӗрленессине пуҫарса тата ертсе пымалла.

Ленин кунӗсене хатӗрленни

МУСКАВ. Молотовский районри предприятисенче, учрежденисенче тата шкулсенче Ленин вилнӗренпе 17 ҫул ҫитнӗ май калаҫусем тата пухусем туса ирттереҫҫӗ.

1921 ҫулти ноябрӗн 7-мӗшӗнче Ленин «Динамо» заводра пулнӑ. Ленин унта рабочисен пухӑвӗнче Октябрьти революци тӑватӑ ҫул тултарни ҫинчен сӑмах каланӑ. Аслӑ ҫулпуҫӑн ҫав сӑмахӗсем вӑл пухура пулнӑ ҫынсемшӗн нихӑҫан манми асра юлнӑ. Кадрти рабочисем хӑйсем Владимир Ильичпа тӗл пулса калаҫни ҫинчен ҫамрӑксене каласа кӑтартаҫҫӗ.

Государствӑн педагогика институтӗнчи сотрудниксем, преподавательсемпе служащисем те Владимир Ильич вилнӗренпе 17 ҫул ҫитнине асӑнса ирттерме тимлӗн хатӗрленеҫҫӗ. Вӑл институтра Ленин икӗ хутчен сӑмах каланӑ.

ЛЕНИНГРАД. Хулара Ленин кунӗсене хатӗрленеҫҫӗ. Ленин музейӗн филиалне тата пролетариллӗ революцин гениллӗ ҫулпуҫӗ пурӑннӑ тата ӗҫленӗ хваттер-музейӗсене пырса куракансен хисепӗ нумайланса пырать. Вӗсенче Владимир Ильича лайӑх пӗлнӗ юлташсемпе экскурсантсем тӗлпулассине организацилеҫҫӗ. Партин хула комитечӗ Владимир Ильича асӑнса ирттерес ятпа пулакан рабочисен массӑллӑ пухӑвӗсенче докладсем туса пама 100 пропагандист уйӑрнӑ.

ВКП(б) XVIII КОНФЕРЕНЦИЙӖ ЯЧӖПЕ ПЫРАКАН СОЦИАЛИЗМЛӐ ӐМӐРТУ

Ленин хулинче

ЛЕНИНГРАД. Партин районри тата пуҫламӗш организацисенче Пӗтӗм Союзри XVIII партконференцине хатӗрленесси анлӑн сарӑлса пырать. Партин Смольнинский райкомӗ технологи дисциплинине ҫирӗплетес ыйтупа хуҫалӑх ӗҫӗнчи активӑн пухуне ирттернӗ. Кировский райком районри предприятисенче ӗҫ дисциплини мӗнле тӑнине тӗрӗслет. С. М. Киров ячӗпе тӑракан прядильно-ниточнӑй комбинатра парти пухӑвӗ комбинатри резервсем ҫинчен сӳтсе-явнӑ. Ленин тата Молотов ячӗпе тӑракан заводсенче производство культурине ҫӗклес тата ӗҫе организацилес ыйтусемпе парти пухӑвӗсем пулса иртнӗ.

Моряксен обязательствисем

ОДЕССА. Хура тинӗс пароходствин порчӗсемпе суднисем ҫинче Пӗтӗм Союзри XVIII партконференци ячӗпе ӑмӑрту анлӑн сарӑлса пырать. 17 судно экипажӗ ҫак ҫулта суднӑсене заводсенче мар, хӑйсен вӑйӗпех, эксплоатаципен кӑлармасӑрах юсама пулнӑ. «Украина», «Кубань», «Львов», «Большевик» теплоходсен экипажӗсем конференци уҫӑлнӑ кун тӗлне таварсем тиес тата пушатас ӗҫсен кварталти планне тултарма пулнӑ.

Машинно-тракторнӑй станцисенчи стахановецсен ҫитӗнӗвӗсем

СТАЛИНГРАД. Облаҫри малта пыракан МТС-сем Пӗтӗм Союзри XVIII партконференци ячӗпе пыракан социализмлӑ ӑмӑртӑва активлӑн хутшӑннӑ. Дмитровский МТС-ра тракторсен паркне йӑлтах хатӗрлесе ҫитернӗ. Бригадно-узловой методпа ӗҫлесе, стахановецсем кӗске срок хушшинчех ремонтран 88 машина кӑларнӑ. Конференци уҫӑлнӑ тӗле коллектив комбайнсен моторӗсене пурне те юсаса ҫитерме пулнӑ. Трактористсене техникӑна вӗрентессине организациленӗ.

Малта пыракансен обязательстви

Вӑрмар вӑрманпункчӗ вутӑ хатӗрлес енӗпе хӑйӗн IV-мӗш квартал планне 300 процент, турттарса тухас енӗпе — 158 процент тултарнӑ.

Вӑрман касакан тата юхтаракан рабочисен союзӗн Канаш райкомӗ вӑрмарсене куҫса ҫӳрекен хӗрлӗ ялав панӑ.

Вӑрмар вӑрманпункчӗн коллективӗ ҫак чаплӑ наградӑпа хавхаланса, партин XVIII конференцийӗ уҫӑлнӑ тӗле вӑрман турттарас ӗҫӗн I-мӗш кварталти планне 100 процентчӗпех, вутӑ хатӗрлес ӗҫӗн планне 80 процент тултарма обязательство илнӗ.

Хӑйӗн обязательствине коллектив ӑнӑҫлӑн пурнӑҫласа пырать.

Вӑрмар вӑрманпункчӗн возчикӗ Яклашкин пӗччен икӗ лашапа ӗҫлеме тытӑннӑ. Куллен вӑл 60 норма тултарса пырать. Яклашкин юлташ партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ ячӗпе пуҫланса кайнӑ ӑмӑртӑва хутшӑнса, вӑрмантан вутӑ турттарассипе куллен 100 норма тултарма обязательство илнӗ.

Вӑл Вӑрмар районӗнчи Арапуҫ колхозӗнчи возчиксене хӑйпе ӑмӑртса ӗҫлеме чӗннӗ.

Колхоз правленийӗ вӑрманта ӗҫлекен хӑйсен возчикӗсене чылайӗшне икӗ лашапа ӗҫлесси ҫине куҫарнӑ.

Обязательствӑсене пурнӑҫлаҫҫӗ

Шупашкарти «Красный кустарь» артель коллективӗ партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ ячӗпе февралӗн 15-мӗш тӗлне пӗрремӗш квартал планне 60 процентран кая мар тултарма обязательство илнӗ. Артельре ӗҫлекенсем обязательствӑна пурнӑҫлас тӗлӗшпе пӗр-пӗринпе ӑмӑртса ӗҫлеҫҫӗ.

Артельре куллен стена хаҫачӗ тухать. Хаҫат социализмлӑ ӑмӑрту мӗнле сарӑлса пынине, рабочисем хӑйсен обязательствисене мӗнле пурнӑҫласа пынине ҫутатса пырать.

Всекоопромсоветӑн Хисеплӗ грамотине илнӗ стахановка Евдокия Котылева пӗр сменӑра куллен виҫшер норма тултарать. Екатерина Гусева та унтан каях юлмасть. Вӑл хӑйӗн кулленхи ӗҫ нормине 250 процентшар тултарать. Всекоопромсоветран икӗ хут Хисеплӗ грамота илнӗ Перасковья Кулимова хӑйӗн ӗҫ нормине 360 процента ҫити тултарса пырать.

Федорова стахановка яланах тӑватшар норма тултарать. Ҫӗлӗксем ҫӗлекен мастер Акатов хӑйӗн ӗҫ нормине куллен 200 процент, Григорьева—150 процент тултарса пыраҫҫӗ.

Артелӗн продукци пахалӑхӗ сисӗнмеллех лайӑхланчӗ. Стахановецсем партин XVIII конференцийӗ уҫӑлнӑ кун тӗлне 2 уйӑх планне тултарма обязательство илнӗ. Вӗсем хӑйсен коллективӗнчи пур рабочисем те ӗҫ нормине ытлашшипех тултармалла тӑвассишӗн кӗрешеҫҫӗ.

Квартал планне 70 процентран кая мар тултарассишӗн

Чӑваш республикинчи инвалидсен кооперации системи социализмлӑ ӑмӑртӑва сарса пынипе 1940 ҫулти плана 1941 ҫулти январӗн 1-мӗшне 122 процент тултарчӗ тата ҫӗршыва планран ирттерсе 892 пин тенкӗлӗх продукци панӑ. Ӗҫҫыннисене куллен кирлӗ таварсем туса кӑлармалли плана система 112 процент тултарнӑ. Системӑн малта пыракан артелӗсем, сӑмахран, Канашри артель (правлени председателӗ М. Корчагин юлташ) 1940 ҫулти производствӑллӑ программӑна 196 процент ытларах тултарнӑ, планран ирттерсе 311 пин тенкӗлӗх ытларах продукци панӑ. Турханти, Улатӑрти «20 лет Октября», Ҫӗмӗрлери, Йӗпреҫри артельсем иртнӗ ҫулта паха тӗслӗхсем кӑтартса ӗҫлерӗҫ.

Система ҫӗнӗрен артельсем организацилемелли плана икҫӗр процент тултарнӑ.

Ҫакна палӑртни кирлӗ: производствӑллӑ программӑна ытлашшипех тултарас ӗҫре СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ 1940 ҫулти июнӗн 26-мӗшӗнче кӑларнӑ Указ пысӑккӑн пулӑшрӗ. Указ хыҫҫӑн артельсенче ӗҫлекенсем хушшинче ӗҫ дисциплини ҫирӗпленчӗ, ӗҫ тухӑҫлӑхӗ палӑрмаллах ӳсрӗ, прогул тӑвакансен тата ӗҫрен хӑйсен ирӗкӗпе тухса каякансен хисепӗ нумай чакрӗ. СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ 1940 ҫулти июлӗн 10-мӗшӗнче кӑларнӑ Указ хыҫҫӑн продукци пахалӑхӗ лайӑхланчӗ.

Артель членӗсен культурӑпа йӑла условисем ҫулран-ҫулах аванланса пыраҫҫӗ. Халӗ артельсенче чаплӑ цехсем, общежитисем пур. Шупашкарти «Красный молот» артель цехсене вырнаҫтарма виҫӗ хутлӑ ҫурт туса лартрӗ. Рабочисем валли илемлӗ общежити тунӑ. Ҫапла ҫак артель ытти ҫулсенче хӑйӗн планне тултарайман пулсан, 1940 ҫулти плана ытлашшипех тултарнӑ.

Артель членӗсенченех кадрсем хатӗрлени тата членсен ӗҫри квалификацине ӳстерсе пыни пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Ҫавӑнпа система кадрсем хатӗрлесси ҫине ытларах ҫаврӑнса пӑхнӑ, кадрсем хатӗрлемелли плана 138 процент ытларах тултарнӑ.

1940 ҫулта декабрь уйӑхӗн юлашки кунӗсенче системӑна кӗрекен артельсенчи стахановецсен канашлуне ирттернӗ. Ҫав канашлура 1940 ҫулти вунпӗр уйӑхри ӗҫ итогӗсем тата 1941 ҫулти задачӑсем ҫинчен сӳтсе-явнӑ. Стахановецсен канашлӑвӗ Пӗтӗм Союзри XVIII партконференци ячӗпе пыракан социализмлӑ ӑмӑртӑва хутшӑнма, партконференци уҫӑлнӑ тӗле пӗрремӗш кварталти производство планне 70 процентран кая мар тултарма обязательство илчӗ.

Халӗ артельсенче Пӗтӗм Союзри XVIII партконференцине производствӑллӑ ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсемпе кӗтсе илессишӗн кӗрешӳ кунран-кун вӑйланса пырать.

М. МАЛЬЦЕВ.

Ӑмӑртун малтанхи результачӗсем

КУКЕҪ. Альгешри «Паха тӗрӗ» артель коллективӗ Пӗтӗм Союзри XVIII партконференци умӗнхи социализмлӑ ӑмӑртӑва хутшӑнса ӗҫре паха примерсем кӑтартма пуҫларӗ. Рабочисем ВКП(б)XVIII конференци уҫӑлнӑ кун тӗлне пӗрремӗш кварталти производство планне 75 процент, ҫӗвӗ ҫӗлекен цехри рабочисемпе чӑлха-майка ҫыхакан рабочисем 100 процент тултарма обязательство илчӗҫ. Ӗҫре ӑмӑрту сарӑлнӑҫемӗн сарӑлать, продукци пахалӑхӗ лайӑхланать, ӗҫ тухӑҫлӑхӗ ӳсет.

Артель ӑмӑртӑва хутшӑннӑ хыҫҫӑн хӑйӗн кулленхи ӗҫ нормине 150—160-шер процент тултарса пырать. Уйрӑмӑнах ку ӗҫре пиравӑр сӑрлакан цех лайӑх примерсем кӑтартать. Цех кулленхи ӗҫ нормине 200 процент тултарать. Уйрӑм рабочисен ӗҫне илсен, татах та лайӑх результатсем пур. А. Филиппова, М. Галинова, А. Михайлова юлташсем хӑйсен ӗҫ нормисене 240—250-шер процент тултарса пыраҫҫӗ.

П. Никитин.

Ӳкерчӗк ҫинче: Совет Союзӗн Маршалӗ, СССР Оборона Халӑх Комиссарӗн Заместителӗ Борис Михайлович **Шапошников.**

Ф. Кислов фото-ӳкерчӗкӗ (ТАСС).

Советлӑ Молдавире

КИШИНЕВ, январӗн 9-мӗш. (ТАСС). Советлӑ Молдави столицинчи ӗҫҫыннисем суйлавсен кунне — январӗн 12-мӗшне — пӗтӗм халӑхӑн аслӑ праҫникӗ пек кӗтсе илеҫҫӗ. Урамсене, обществӑллӑ ҫуртсене, суйлав участокӗсене флагсемпе, тӗрлӗ тӗслӗ плакатсемпе, депутата суйлама тӑратнӑ кандидатсен портречӗсемпе илемлетнӗ. Пур ҫӗрте те лозунгсем. Вӗсем ӗҫҫыннисене молдаван халӑхӗн шанчӑклӑ ывӑлӗсемпе хӗрӗсемшӗн — коммунистсемпе беспартийнӑйсен сталинла блок кандидачӗсемшӗн сасӑлама чӗнеҫҫӗ.

Январӗн 11-мӗшӗнче Кишиневри центральнӑй площадьре пӗтӗм хулари суйлавҫӑсен митингӗ пулать. Суйлавсен кунӗ тӗлне Тираспольрен Молдаван республикин столицине «Спартак» обществинчи йӗлтӗрҫӗсен отрячӗ пырать. Агитпунктсенче суйлавҫӑсем валли театрти артистсем, художествӑллӑ пултарулӑх коллективӗсем выступленисем тӑваҫҫӗ.

Кишинев, Бендеры хулисенчи тата ытти хуласенчи предприятисен коллективӗсем суйлавсен кунне производствӑри ҫӗнӗ ҫитӗнӳсемпе кӗтсе илеҫҫӗ. Бельцы хулинчи чугунҫул работникӗсем Кишинев ҫулӗ ҫинчи ӑмӑртура пӗрремӗш вырӑн йышӑннӑ, куҫса ҫӳрекен хӗрлӗ ялав илнӗ. Кишиневри ватка фабрикинчи рабочисен коллективӗ ҫӗнӗ сортлӑ кӗҫҫе туса кӑларма вӗренсе ҫитнӗ. Малта пыракан производственниксем — Черняк, Грозов юлташсем тата ыттисем те сменӑри нормӑсене пӗрмаях ирттерсе тултараҫҫӗ.

Молотов юлташ ячӗпе памалли стипендисене панӑ

РСФСР Ҫутӗҫ Халӑх Комиссарӗ Потемкин юлташ Государствӑн Хусанти В. И. Ульянов-Ленин ячӗпе тӑракан университетри чи лайӑх студентсене 50 ҫынна тата Государствӑн Молотори А. М. Горький ячӗпе тӑракан университетри 43 студента В. М. Молотов юлташ ячӗпе памалли стипендисене памалла тунӑ.

Оборона ӗҫӗ Киргизире

ФРУНЗЕ. Юлашки ҫул хушшинче Киргизире Осоавиахим членӗсен шучӗ 14.000 ҫынна ҫитнӗ. Ҫӗнӗрен 500 пуҫламӗш организаци тунӑ. Уйрӑмӑнах ҫамрӑксем лашапа ҫӳреме вӗренессипе хыттӑн интересленеҫҫӗ. Иртнӗ ҫулта кӑна колхозсенчи кавалери шкулӗсем ворошиловла всадниксем 2.000 ҫын хатӗрленӗ. Халӗ йӗлтӗр командисем 945 команда туса йӗркеленӗ.

Литвари хуласенчи строительство

КАУНАС. Советлӑ Литвари хуласенче коммуналлӑ строительствӑпа пурӑнмалли ҫуртйӗрсен строительстви анлӑн сарӑлса кайнӑ. Каунас предместьинче — Шанчайра — 450 хваттерлӗх ҫӗнӗ ҫуртсем тӑваҫҫӗ. Тепӗр предместьинче — Акштой Панемунере — пӗрер хваттерлӗ 250 пӳрт тӑваҫҫӗ.

Шауляй — республикӑри чи пысӑк хуласем хушшинче виҫҫӗмӗш вырӑн йышӑнса тӑракан хула. Буржуаллӑ правительство вӑхӑтӗнче Шауляйра водопровод пулман. Халӗ водопровод туса ҫитереҫҫӗ. 550 семьене хула исполкомӗ тунӑ ҫӗнӗ ҫуртсене куҫараҫҫӗ.

900 пин гектар ҫинче ҫамрӑк вӑрман

МУСКАВ. Ҫӗршывӑн Европа енчи кӑнтӑр тата кӑнтӑрпа хӗвелтухӑҫ пайӗсенче йывӑҫсем лартса ӳстерес ӗҫ анлӑн сарӑлса пырать. 1936 ҫултанпа Атӑл, Дон, Днепр тата ытти юханшывсен, ҫав шывсен юпписен бассейнӗсенче 900 пин гектарлӑ лаптӑк ҫинче ҫамрӑк йывӑҫсем лартса тухнӑ. 1940 ҫулта 210 пин гектар ҫинче йывӑҫсем лартнӑ. 1941 ҫулта 211 пин гектар ҫинче йывӑҫсем лартма палӑртнӑ. Вӑрман хуҫалӑхӗн научно-исследовательски институчӗ ҫӗршывӑн тӗрлӗрен районӗсенче лартма 36 тӗслӗ вӑрман культурисем тупса палӑртнӑ.

Альпа тӑвӗсенчи ворошиловла стрелоксен клубӗ

ПРЖЕВАЛЬСК. Кунта Альпа тӑвӗсенчи ворошиловла стрелоксен клубне уҫнӑ. Клубӑн вӗренӳ лагерӗ сӑртсем хушшинче, тинӗсрен 3.000 метр ҫӳллӗшӗнче вырнаҫнӑ. Канмалли кунсенче клуб членӗсем унта сӑрт-тусем ҫинче йӗлтӗрпе ҫӳрес тӗлӗшпе ӑмӑртусем туса ирттермелле, пӑшалтан тӗл пеме вӗренмелле. Клубӑн филиалӗсене Иссык-Куль облаҫӗнчи тӑватӑ ялта организациленӗ. Ҫуркунне тӗлне клуб ворошиловла стрелоксен пӗрремӗш отрядне вӗрентсе хатӗрлет.

Чугунҫул транспортӗнчи кинофестиваль

МУСКАВ. Кинематографи ӗҫӗсен СССР Совнаркомӗ ҫумӗнчи Комитечӗпе Ҫулйӗр Халӑх Комиссариачӗн политика енӗпе ӗҫлекен управленийӗ январӗн 15-мӗшпе февралӗн 25-мӗш хушшинче ҫӗршыври чугунҫулсен пысӑк узелӗсенче кинофестиваль организацилеҫҫӗ. Художествӑллӑ, документлӑ, наукӑпа техника тата ача-пӑча фильмӗсене пурӗ 70 фильм кӑтартаҫҫӗ.

Фестиваль вӑхӑтӗнче кино ӗҫӗнчи творчествӑллӑ работниксемпе чугунҫул ҫинчи рабочисем тӗл пулассине организацилеҫҫӗ.

Интереслӑ документ

КИШИНЕВ. Молдавири наукӑпа тӗпчев институчӗ интереслӑ документ тупӑннӑ. Вӑл документа 1792 ҫулти апрелӗн 27-мӗшӗнче «Измаил крепоҫӗпе хулине хӑюллӑн илнӗшӗн» Гиргишан прапорщика панӑ пулнӑ. Документа сӗркӗчпе сыпӑстарнӑ, ун ҫине «Граф Александр Суворов-Рымникский» тесе ҫырнӑ.

ВКП(б) историне вĕренекенсене пулăшма

СОЦИАЛИЗМ СТРОИТЕЛЬСТВИНЕ ТЫТĂНМАЛЛИ ЛЕНИНЛА ПЛАН

ССР Союзĕнчи Октябрьти социализмлă аслă революци хăйĕн малтанхи уйăхĕсенчех пĕтĕм тĕнчипе историллĕ çĕнтерÿсем тунă. Советсен влаçĕ пĕтĕм çĕршывĕпех питĕ хăвăрттăн сарăлса пынă. Пролетариат диктатури питĕ хăвăрт, темиçе уйăх хушшинче, революциллĕ пысăк та кирлĕ мероприятисене пурнăçа кĕртме пултарнă: кивĕ, буржуаллă государство аппаратне çĕмĕрнĕ, ун вырăнне совет государствин çĕнĕ аппаратне туса хунă; сословиллĕ стройăн юлашкисене тата нациллĕ пусмăр режимне çĕмĕрсе тăкнă; çĕре национализациленĕ хыççăн мĕнпур шултăра промышленноçа национализациленĕ т. ыт. те.

Рабочи класс диктатурин пирвайхи мероприятийĕсемех ĕççыннисен анлă массисем хушшинче унăн авторитетне çирĕплетнĕ, Российăри халăхсене совет влаçĕ тавра пĕрлештерсе пĕтĕçтернĕ. Çакă ĕнтĕ Совет влаçне «капитал çине красногвардиллĕ атака» тăвассинчен чылай йывăртарах задачăна татса парасси çине—социализм строительствине сарса пырасси çине куçма май панă. Аталанун çак çĕнĕ тапхăрне, киввине аркатас ĕçрен çĕннине тума тытăнас тапхăра, Российăри пролетариллĕ революци 1918 çулти çуркунне кĕнĕ.

Çак вăхăтра Владимир Ильич Ленин пирĕн çĕршывра социализм строительствине тытăнмалли аслă плана палăртнă. Хăйĕн генилле идейисене, кая юлнă Российăна революциллĕ майпа улăштарса, социализмăн хăватлă çĕршывĕ туса хурас идейăсене Ленин «Очередные задачи советской власти», «Как организовать соревнование?» ятлă статьясенче тата çав тапхăрти ытти ĕçсенче каласа панă.

Российăн кая юлнă халăх хуçалăхне империализмлă вăрçă чылай юхăнтарнă тата Керенскин контрреволюциллĕ вăхăтлăх правительстви ăна пĕтĕмпех арканса каясси патне илсе çитернĕ пулнă. Совет влаçĕ туса хунă хыççăн пирвайхи тапхăрта пулнă буржуази саботажĕ тата асса кайнă вак буржуаллă стихийă халăх хуçалăхĕн ахаль те йывăр положенине татах та ытларах йывăрлатнă. Çĕршыври нумай фабрикăсемпе заводсем ĕçлеме чарăннă, мĕншĕн тесен чĕртаварпа топливо пулман. Транспорт промышленноçăн чи пĕчĕк заданийĕсене те пурнăçа кĕртсе пырайман. Хуласенче апат-çимĕç продуктисем питех те çителĕксĕр пулнă. Мускавпа Петроградри рабочисем кунне восьмушкăшар кăна çăкăр илсе тăнă, анчах вăл та пулин кашни кун мар пулнă.

Хуçалăх юхăнса çитни, выçлăх, Россия çар тĕлĕшĕнчен вăйсăр пулни Советлă çамрăк республика умне хăрушлăхсем кăларса тăратма пултарнă.

Çак йывăр историллĕ обстановкăра Ленин партине империализмлă державăсем хушшинчи противоречисемпе мĕн май килнĕ таранах усă курма, «сывлăш çавăрмалли» вăхăта тăсма вĕрентнĕ. Кирек мĕнле пулсан та çĕршыва экономика енĕпе хăпартмалла, унăн оборона тĕрекне çирĕплетмелле пулнă.

Социализм строительствине тытăнмалли ленинла планра, пуçламĕшĕнчен вĕçне çитиех çакăн пек шухăш палăрса тăрать: пролетариллĕ революцин питех те пысăк, творчествăллă паха ĕçе пурнăçа кĕртмелле, классăр, социализмлă общество туса хумалла. Капитализмлă строй ăшĕнче пролетариллĕ революци валли материаллă тата социаллă предпосылкăсем çитĕнсе пыраççĕ çеç. Анчах производствăна социализмла йĕркелессине рабочи класс диктатури кăна тăвать. Вăл кивĕ, капитализмлă производство отношенийĕсене—производительнăй вăйсене аталанса пыма чăрмантаракан тăлă пулса тăнă отношенисене пĕтерет. Вăл çĕнĕ, производствăри социализмлă отношенисене туса хурать. Вĕсем производительнăй вăйсене аталанса пыма анлă çул уçса параççĕ.

Рабочи класс диктатурин творчествăллă ĕçĕ валли вăхăт кирлĕ, вилсе пĕтсе пыракан классене хирĕç çине тăрса кĕрешни кирлĕ. Социализма декретпа туса хума пулать, тесе шутланă çынсене хирĕç Ленин пĕр хĕрхенÿсĕр кĕрешнĕ.

Патша Российĕ пек кая юлнă çĕршывра социализм строительстви питех те пысăк йывăрлăхсемпе çыхăнса тăнă. Советлă Российăн экономики нумай укладлă пулнă. Ленин обществăлла экономикăлла пиллĕк уклад çине кăтартса панă: патриархаллă хуçалăх, вак таварлă производство, уйрăм хуçалăхла капитализм, государствăлла капитализм тата социализм. Çак тĕрлĕ укладсем пĕр-пĕринпе çыхланса тăнинчен, тенĕ Ленин, Советлă Российăри положенин хăйне евĕрлĕхĕ пулса тăнă. Çĕршыв экономикинче вактаварлă производство пысăкрах вырăн йышăнса тăнă çакă вăл—социализм строительствишĕн тĕп йывăрлăх пулнă.

Вакбуржуаллă элементсем çĕршывра капитализм аталанса пымалли база пулса тăнă. Частникле-капиталистла элементсемпе пĕрле вĕсем вакбуржуаллă стихийăна—спекуляцине, мешочниксене, халăх нушипе усă курса пуяс кăмăла çуратса, вăйлатса пынă. Çак вакбуржуаллă стихийă рабочи класăн кая юлнă сийĕсене хăй хыççăн туртнă, совет влаçĕн пурнăçне хăйне те хăратса тăнă.

«Пирĕн,—тенĕ Ленин,—пĕр питех те хăрушă вăрттăн тăшман пур, вăл уççăн кĕрешекен нумай контрреволюционерсенчен те хăрушăрах; вăл тăшман—социализмлă революцине Совет влаçĕн вилĕмлĕ тăшманĕ... Эпĕ калакан тăшман вăл—пĕр шухăшпа: «мĕн май килнине сăптăрса илес, унта—хăть курăк та ан ÿстĕр» текен шухăшпа пурăнакан вакă собственник стихийи—çак тăшман вăл пĕрле илнĕ мĕнпур Корниловсенчен, Дутовсенчен тата Калединсенчен те вăйлăрах» (Соч., XXII т., 432 ст.).

* * *

Социализм строительствине тытăнмалли ленинла план пролетариат диктатурине вакбуржуаллă стихийăна çаварлăхлама хушнă. Продуктсене туса кăларас тата вĕсене валеçес ĕçе çирĕп учет туса пырасси, ăна контроллесе тăрасси—вакбуржуаллă стихийăна хирĕç пыракан кĕрешÿри тĕп задача, ĕçе татса паракан задача пулать, тесе шутланă Ленин.

Продуктсем туса кăларассине тата вĕсене валеçес ĕçе асăрхаса тăрас тĕлĕшпе пĕтĕм халăх учечĕпе контрольне организацилени социализмлă государствăна çĕршывăн материаллă ресурсĕсемпе кирлĕ пек лайăх усă курма май панă; государство интересĕсене шута илмен тата обществăна сиен кÿрекен çынсене хирĕç ăнăçлăн кĕрешме май панă; тÿрĕ кăмăлпа ĕçлесе совет влаçĕн экономикăлла хăвачĕпе çар хăватне çирĕплетсе пыракан труженниксене хавхалантарма май панă.

Пуринчен малтан çĕршыв хуçалăхĕн социализмлă секторĕнчи учетпа контроле йĕркелесе ямалла пулнă. Çак сектор рабочи класс диктатурин экономикăлла бази тата социализм строительствине сарса пымалли никĕс пулнă.

Октябрьти революци пуçланнăранпа 1918 çулти март уйăхне çитиччен промышленноçлă 891 предприятине национализациленĕ. 1917 çулти ноябрь уйăхĕнче промышленноçлă 89 предприятине, декабрьте—134 предприятине, 1918 çулти январь уйăхĕнче—291 предприятине национализациленĕ. 1918 çул вĕçĕ тĕлне пĕтĕм шултра промышленноçпа транспорт социализмлă государство аллинче пулнă. Халĕ ĕнтĕ тĕп задача çакă пулнă: вăл предприятисене кирлĕ пек ĕçлеттерме тытăнмалла, вĕсенче продукци туса кăларас, ăна расходлас ĕçре çирĕп учетпа контроль йĕркелесе ямалла пулнă. Предприятисене кирлĕ пек ĕçлеттерме тытăнмасăр, экспроприаторсене халичченхи хăвăртлăхсемпех малалла та экспроприацилесе пыни, массăсен куçĕ умĕнче совет влаçĕн ятне яма кăна пултарнă. Учетпа контроль проблемине Ленин тĕплĕн, конкретлă хатĕрленĕ, ăна пурте ăнланма пултарнă, çĕршыва экономика тĕлĕшпе хăпартас ĕçре парти кашни руководительпе рядовой рабочирен мĕн ыйтни кашниншĕнех уççăн курăнса тăнă. Укçа-тенкĕне тĕплĕн, тÿрĕ кăмăлпа шута илсе пыр, перекетлĕ хуçа пул, ан вăрла, ĕçре çирĕп дисциплинăна пăхăнса тăр, — çак лозунгсене Ленин ун чухнехи тĕп лозунгсем тесе шутланă.

Капиталистла промышленноçлă пур предприятисенче те çирĕп учетпа контроль ĕçне йĕркелесе ямалла, тесе шутланă Ленин.

* * *

Тырăна пур енчен те çирĕппĕн учета илес ĕçе Ленин питех те пысăк вырăна хунă. «Çăкăршăн кĕрешни вăл—социализмшăн кĕрешни»,—тенĕ Ленин. Кулаксем Советлă республикăна выçлăхпа пăвса пăрахма тăрăшнă. Вĕсен аллинче 1916 тата 1917 çулсенче пухса илнĕ тĕштырăсен пысăк запасĕсем пулнă, анчах вĕсем государствăна тырă сутасшăн пулман. Рабочисемпе чухăн хресченсем выçă ларнă, кулаксем вара тырăна пусăсенче çĕртсе выртарнă. Государство çăкăр монополийĕ тата çирĕп хаксем туса çирĕплетнĕ, анчах ялти буржуази вĕсене хирĕç саботаж тунă. Ялти буржуази тырăна юмахри пек пысăк хаксемпе, спекулянт-мешочниксене сутса пурăннă. Çак вăхăтра çăкăр çинчен тăракан ыйту—класлă кĕрешÿри ĕçе татса паракан ыйту пулнă.

Ĕççыннисене парти кулаксене хирĕç кĕрешме чĕннĕ. Российăри промышленноçлă центрсенчи малта пыракан рабочисенчен продовольстви отрячĕсем тата ялсенче комбедсем организациленĕ. Рабочисен продотрячĕсем тата комбедсем кулакла саботажа çапса хуçас ĕçре историллĕ вырăн йышăнса тăнă.

Çĕршывра вактаварлă сапаланчăк производство пысăкрах вырăн йышăнса тăнă, ăна учета илес тата контроллесе тăрас ĕçе организацилеме чылаях йывăр пулнă.

Тавар туса кăларакан вак производительсем хăйсен пурлăхне хăйсем ĕçлесе тăваççĕ, буржуази вара ĕççыннисен массисене эксплоатациленипе тăранса пурăнать, çавăнпа та вак производительсене буржуазирен уйăрса илме -лмелле, тесе вĕрентет марксизм-ленинизм. Буржуази тĕлĕшпе ирĕксĕрлÿ меточĕсемпе усă кураççĕ пулсан, тавар туса кăларакан вак производительсем тĕлĕшпе ирĕксĕрлÿ меточĕсемпе усă курма юрамасть.

Вактаварлă производствăна учета илес тата контроллесе тăрас ĕç меточĕсем рабочи класпа хресченсен союзне çирĕплетмелле, хресченсене социализмлă производство патне çывхартмалла пулнă. Ленин шухăшланă тăрăх, вакă таварлă производствăна учета илес тата контроллесе тăрас ĕçре государствăна кооперации пулăшу панă пулĕччĕ, вăл ĕçе çăмăллатнă пулĕччĕ. Çав вăхăтрах кооперации тавар туса кăларакан вак производительсене социализм çулĕ çине куçма хатĕрленĕ пулĕччĕ. «Очередные задачи советской власти» статьян малтанхи вариантĕнче Ленин çапла çырнă: «...государство влаçне пролетариат çĕнсе илнĕ вăхăтран пуçласа, пролетариллĕ государство влаçĕ тăтăшăнах социализмлă йĕркесем туса пыма тытăннă самантран пуçласа, кооперативсен положенийĕ тĕпренех принципиально улшăнса пырать. Кунта количество качествăна куçать» (Соч. XXII т. 423 стр.). Капитализмлă обществăра кооператив вăл—лавочка. Фабрикăсене, заводсене, çĕре национализациленĕ çĕршывра кооператив социализм патне илсе пырать.

* * *

Социализм строительствине тытăнмалли ленинла план ĕç тухăçлăхне хăпартас ыйтăва тарăннăн, пур енчен те илсе палăртать. Марксизм-ленинизм классикĕсем çакна кăтартса панă: кашни çĕнĕ общество пысăкрах ĕç тухăçлăхĕ туса хурать, çакăнпа вара вăл кивĕ обществăна çĕнтерет.

Ленин пирĕн партие ывăнма пĕлмесĕр çапла вĕрентнĕ: ĕç тухăçлăхне хăпартасси—социализмлă революцин тĕп задачи пулать. Сталин юлташ та çавăн пекех вĕрентет. Рабочи класс диктатурин условийĕсенче ĕç тухăçлăхне хăпартма кирлĕ майсем вĕçĕ-хĕррисĕр пысăк. Социализмлă государствăра производство средствисем халăх аллинче тата, çапла вара, ĕççыннисен пурнăçри материаллă тата культурăллă ырлăхне пĕрмаях хăпартса пыраççĕ.

1918 çулти январь уйăхĕнче Ленин çапла çырнă: «Çĕршер çулсем хушши ют çынсемшĕн ĕçленĕ хыççăн, ирĕксĕрех эксплуататорсемшĕн ĕçленĕ хыççăн пирвайхи хут **харпăр-хăйшĕн** ĕçлеме май пулать...» (Соч., XXII т., 161 стр.).

Ленин ĕç тухăçлăхĕ çинчен пĕтĕмĕшле положенисене палăртса панипех чарăнса тăман. Владимир Ильич çак задачăна пурнăçа кĕртме кирлĕ конкретлă çулйĕрсемпе условисене те палăртса панă.

Ĕç тухăçлăхне хăпартма кирлĕ пĕрремĕш услови—йывăр промышленноçа аталантарса вăйлатассишĕн кĕрешесси пулать, тесе кăтартса панă Ленин. Патша Российĕнче йывăр промышленность питех те начар аталаннă пулнă, çакăнпа вара патша Российĕ кая юлнине кăтартса тăнă. 1913 çулта çĕркăмрăк кăларас тĕлĕшпе Россия тĕнчере 6-мĕш вырăн йышăнса тăнă, электроэнерги туса кăларас тĕлĕшпе—15-мĕш вырăн, хурçă шăратса кăларас тĕлĕшпе — 5-мĕш вырăн, машиностроенипе — 4-мĕш вырăн; патша Российĕнче хими промышленноçĕ пачах та пулман. Анчах та хăйĕн çутçанталăк пуянлăхĕпе Россия тĕнчери пĕрремĕш вырăнсенчен пĕрне йышăнса тăнă.

Ленин «шултра индустрин материаллă никĕсне», урăхла каласан, йывăр промышленность никĕсне вăйлатас ĕçре çĕршыври çутçанталăк пуянлăхĕсемпе пĕтĕмĕшпех усă курма хушнă. Çапла кăна çĕршыв техника енĕпе кая юлнине пĕтерме тата ĕç тухăçлăхне хăпартма май пулнă.

Çакна май ĕнтĕ Ленин: хамăрăн строительство ĕçне буржуаллă специалистсене явăçтарма тата хамăрăн техникăллă интеллигенцине ÿстерсе çитĕнтерме кирлĕ, тесе шутланă.

Ленин требованийĕсем тăрăх, парти çине тăрсах кивĕ специалистсемпе усă курнă, рабочи класăн производствăпа техника ĕçĕнчи интеллигенцине туса хурас тĕлĕшпе гигантла ĕç сарса янă.

Пирĕн çĕршыври рабочи класăн ĕç тухăçлăхне хăпартма кирлĕ иккĕмĕш услови—ĕçре çирĕпрен те çирĕп дисциплинăна пăхăнса тăрасси пулать, тесе шутланă Ленин. «...Пролетариллĕ ăнланулла дисциплина çĕнтерĕвĕсĕр,—тенĕ Ленин,—социализм çитĕнĕвĕ пулма пултараймасть...» (Соч., XXII т., 454 стр.).

Рабочи класс диктатури чухне ĕç условийĕсем тĕпренех улшăнаççĕ. Ĕç дисциплини ĕççынни массисен интересĕсене пăхăнса тăрать, вĕсен пурнăçне пĕрмаях лайăхлатса пыма пулăшать. Анчах та çакна ăна тÿрех ăнланса илме пур ĕççыннисем те мар пултараççĕ. Капитализмăн экономикăри тата çынсен ăс-тăнĕнчи юлашкисенчен нумайĕшĕ тасалса пĕтмен-ха. Çакă вăл ĕç çине, социализмлă харпăрлăх çине тÿрĕ кăмăлпа пăхманнинче палăрать.

Ленин çапла кăтартса панă: ĕçре социализмлă дисциплинăллă пулма воспитани парса вĕрентнĕ çĕрте каласа ĕнентерессипе ирĕксĕрлесси пĕрпĕринпе çыхăнса тăмалла. Ĕç дисциплинине юриех пăсакансене хĕрхенмесĕр айăплас пулать, мĕншĕн тесен вĕсем обществăна питех те пысăк сиен кÿреççĕ.

Ĕç дисциплинине пăснăшăн айăплă çынна, тесе çырнă Ленин, «тупма, суда пама тата пĕр хĕрхенмесĕр айăплама пĕлмелле» (Соч., XXII т., 460 стр.).

Хальхи вăхăтра пирĕн парти, Сталин ертсе пынипе, Ленин çулĕ тăрăх пырса, ĕç дисциплинине тĕреклетме çирĕп мерăсем йышăнать. Çак мероприятисем халăх хуçалăхĕн 1940 çулти планне тултарас ĕçре чылаях пысăк вырăн йышăнса тăнă.

Ĕç тухăçлăхне хăпартмалли виççĕмĕш услови вăл — ĕçшĕн социализмлă принциппа тÿлессишĕн кĕрешесси. Ĕçĕн хисепĕпе пахалăхне кура тÿленине пула кашни рабочи хăйĕн квалификацине ÿстерме, ĕç тухăçлăхне хăпартма тăрăшать. Ĕçшĕн тÿлемелли социализмлă принцип рабочисен хăйсен интересĕсене шута илет тата вĕсене обществăлла интерессене пăхăнтарать. Уравниловка—социализмăн усал тăшманĕ. Коммунизмăн чи çÿлти фазине çитмен чухне ĕç виçипе потребленине çирĕппĕн контроллесе тăни кирлĕ. Акă мĕншĕн ĕнтĕ Ленин ĕçшĕн сдельщина йĕркипе тÿлемелле тума, ĕçукçине — туса кăларакан продуктăн пĕтĕм итогĕсемпе пĕр виçере тытса пыма сĕннĕ.

Шăпах çак тапхăрта ĕнтĕ Ленин хăйĕн генилле идейине — социализмлă ăмăрту идейине кăларса тăратнă. Массăллă ăмăрту валли кирлĕ майсем, тенĕ Ленин, рабочи класс диктатурин условийĕсенче кăна пулаççĕ.

«Социализм, — тесе çырнă Ленин,— ăмăртăва сÿнтерсе пымасть кăна мар, йăлтах урăхла, пирвайхи хут унпа чăннипех те **анлăн**, чăннипех те **массăллăн** усă курма, ĕççыннисен чăнчăн пысăкрах пайне социализмлă ĕç арени çине кĕртме кирлĕ майсене туса парать, вăл ĕçре ĕççыннисем хăйсене кăтартма, хăйсен пултаруллăхĕсене сарса яма, халăх хушшинче иксĕлми çăлкуç пек тапса тăракан талантсене — капитализм таптаса, пăвса, путарса тăнă талантсене палăртма пултараççĕ» (Соч., XXII т, 158 стр.).

Социализмлă ăмăртун ленинла идейисем совет халăхĕн юнĕпе чĕрине кĕрсе вырнаçрĕç, вăл халăх, социализмлă обществăн аслă та чаплă çуртне хăпартса пырса, чăннипех те тĕлĕнмелле ĕçсем турĕ. Сталин юлташ социализмлă ăмăртун ленинла идейисене малалла аталантарса ячĕ, вĕсене миллионшар ĕççыннисен тивĕçлĕхĕ туса хучĕ. Социализмлă ăмăрту пирĕн мĕнпур строительство ĕçĕн никĕсĕ пулса тăчĕ.

Çирĕп единоначалисĕр дисциплинăна çирĕплетме тата ĕç тухăçлăхне хăпартма май çук, тесе вĕрентнĕ пире Ленин. Единоначалисĕр — ĕçе, уйрăмăнах социализм никĕсĕ пулса тăракан шултра промышленноçри ĕçе, тĕрĕс организацилеме çук. Производствăра çирĕп единоначалине ĕççыннисен анлă массисен творчествăллă пуçарулăхĕпе, пултаруллăхĕпе çыхăнтарса пыни кирлĕ. Çакăнта ĕнтĕ — ĕçе социализмла организациленин пахаран та паха уйрăмлăхĕ.

Ленинăн генилле идейисемпе хавхаланса çĕкленнĕ рабочи класс предприятисенче большевикла йĕркелĕх туса хурас ĕçе хĕрÿллĕн тытăннă.

1918 çулти майăн 29-мĕшĕнче рабочисемпе красноармеецсен депутачĕсен Петроград совечĕ Петроградри тата унăн таврашĕнчи мĕнпур ĕçхалăхне чĕнсе воззвани кăларнă.

«Рабочисем, — тенĕ воззванире, — эпир сире калатпăр: **ĕç тухăçлăхне хăпартас пулать**. Ĕç тухăçлăхĕн нормисене рабочисен хăйсен палăртса хатĕрлес пулать. Пĕр-пĕрне контроллесе тăмалла тăвас пулать. Ĕçрен пăрăнакан тата халăх пурлăхне çаратакан çынсене хирĕç кĕрешме рабочисен тÿрĕлĕх сучĕсене организацилес пулать. Заводсенче пухусене **ĕçлемелле мар вăхăтра кăна** тăвас пулать. Ĕçре усăсăр çухатнă кашни сехет выçлăха ÿстерет тата рабочи класс майĕ çинчи йăлмака туртса карăнтарать» («Петроградская правда», 1938ç., майăн 30-мĕш).

Çак чаплă сăмахсене урăхлатса, халĕ эпир çапла калама пултаратпăр: усăсăр çухатнă кашни сехет Совет Союзĕн оборонăпа хуçалăх хăватне малалла çирĕплетсе пырас ĕçе чăрмантарать. Империализмлă иккĕмĕш вăрçă условийĕсенче, социализмăн аслă çĕршывĕшĕн кашни кунах кĕтмен ĕçсем тухса тăма пултаракан вăхăтра, эпир хамăрăн çитĕнÿсемпе лăпланса ларма пултараймастпăр, пирĕн лăпланса ларма право çук, хамăрăн тăван çĕршывăн хăватне вăйлатас ĕçре пирĕн кашни кунпах, кашни сехетпех пур енчен те усă курас пулать.

* * *

Социализм строительствин гигантла пысăк планне пурнăçа кĕртме кирлĕрен те кирлĕ услови — рабочи класс диктатурине çирĕплетесси пулать, тесе шутланă Ленин. Капитализмран социализма куçнă чухнехи тапхăр вăл — тĕрлĕ формăсенче палăракан класлă хаяр кĕрешÿсен тапхăрĕ. Пролетариат диктатури пулăшнипе кăна рабочи класс хăйне хирĕç тăракан буржуазине путарса лартма пултарать. Çакăнпа пĕрлех, тенĕ Ленин, çакна манма юрамасть: социализма эпир капитализмлă йĕритавралăх хушшинче туса пыратпăр; капитализмлă йĕритавралăх пирĕн çĕршыври эксплоататорла классен юлашкисене пулăшса тăрать, пирĕн пата хăйсен агенчĕсене ярать.

Социализм строительствине тытăнмалли ленинла плана хирĕç бухаринецсемпе троцкистсем урсах кĕрешме тытăннă.

«Сулахай» коммунистсем тенĕскерсем вакбуржуаллă стихийăн идеологĕсем пулнă. Ахаль мар ĕнтĕ Ленин вĕсене: пролетариат диктатурин режимне хирĕç, социализма хирĕç урса кайнă вакă буржуасем, тенĕ.

Парти буржуазин троцкистла-бухаринла агенчĕсене отпор панă, рабочи класа социализм строительствине тытăнмалли ленинла плана пурнăçа кĕртме хавхалантарса çĕкленĕ.

Анчах та çав тапхăрта Ленин идейине пĕтĕмĕшпех пурнăçа кĕртме май килмен. Пуçланса кайнă граждан вăрçи чăрмантарнă. Анчах «сывлăш çавăрмалли» кĕске срок хушшинче те (1920 çулти январь — апрель) Ленин партине хуçалăх строительстви çине çавăрăнтарса пăхтарнă. Шăпах ĕнтĕ вăхăтлăха сывлăш çавăрма май килнĕ çав тапхăрта, партин IX съездĕнче Ленин пĕрлĕхлĕ хуçалăх планĕ çинчен ыйту лартнă, унта тĕп вырăнта çĕршыва электрификацилесси пулнă. Пĕтĕм халăх хуçалăхне электрификацилес ĕçе Ленин «10—20 çуллăх аслă программа» пек кăларса тăратнă. Ленин кăтартăвĕсене тĕпе хурса, кайран паллă ГОЭЛРО планне туса хатĕрленĕ.

Граждан вăрçи иртнĕ хыççăн парти тата совет влаçĕ экономикăллă çĕнĕ политика (нэп) çине куçнă, ăна Ленин палăртса хатĕрленĕ. Çак аслă политикăра социализм строительствине тытăнмалли ленинла план çĕнĕрен малалла аталанса кайнă.

* * *

Ленинăн пĕр çĕршывра социализм тăвасси çинчен, социализм строительстви çинчен калакан вĕрентĕвне Сталин юлташ малалла аталантарса ячĕ. Сталинăн çĕршыва индустриализацилесси тата ялхуçалăхне коллективизацилесси çинчен калакан вĕрентĕвĕ — марксизм-ленинизм сокровищницине, социализм строительствин теорийĕпе практикине хывнă калама çук хаклă вклад пулса тăрать. Пирĕн çĕршывра социализм тăвас ĕçĕн ленинла программине Сталин юлташ теори тĕлĕшĕнчен пуянлатрĕ тата Ленин хушса хăварнисене практикăра пурнăçа кĕртес ĕçе ертсе пычĕ.

Эпир социализм туса çитерес тата майĕпен коммунизма куçса пырас тапхăра кĕтĕмĕр. Эпир пирĕн çĕршыв техника енĕпе кая юлнине пĕтертĕмĕр — СССР чи чаплă индустриллĕ держава пулса тăчĕ. Çулран çулах ĕç тухăçлăхĕ хăпарса пырать, стахановла движени — социализмлă ăмăртун чи çÿлĕ пусăмри форми — сарăлса пырать.

Сталин юлташ совет халăхĕ умне пĕтĕм тĕнчипех историллĕ пысăк задача—малта пыракан капитализмлă çĕршывсене экономика тĕлĕшпе те хуса çитсе иртсе каяс задача лартрĕ. Çак задачăна татса пани пирĕн çĕршыв хуçалăхĕпе оборонин хăватне татах та ытларах çирĕплетет, потреблени предмечĕсене питех те нумай—распределенин коммунистла принципĕ çине куçма кирлĕ таранах нумай туса кăларма май парать.

Çаксем пурте ĕнтĕ ĕç тухăçлăхне татти-сыпписĕр хăпартса пыма, ĕç дисциплинине, единоначалине çирĕплетсе пыма, социализмлă харпăрлăха перекетлесе тыткалама вĕрентме, производствăпа потреблениене питех те çирĕп контроль туса пыма хушаççĕ. Çаксем пурте ĕнтĕ кахалсене, харампырсене хирĕç, производство дезорганизаторĕсене хирĕç, обществăлла пурлăха çаратакансене хирĕç, государствăран нумайрах сăптăрса илме, ăна сахалтарах пама тăрăшакан çынсене хирĕç кĕрешесси çинчен Ленинпа Сталин панă кăтартусене çирĕппĕн пурнăçа кĕртсе пыма хушаççĕ. Вăл çынсем социализмлă хуçалăха питех те пысăк сиен кÿреççĕ.

Ленин идейисем, социализм строительствине тытăнмалли генилле плана каласа панă идейăсем, пирĕн валли паян кун та ĕçпе кĕрешÿ руководстви пулса тăраççĕ, пирĕн коммунизм патне пымалли çула çутатса тăраççĕ.

М. ВЕРШИК.

Станцăри агитаторсем

Таса та çутă пÿлĕме стрелочниксемпе составительсем, станцăри дежурнăйсем пухăннă. Вĕсем пурте халь çеç ĕçрен тухнă. Вĕсем пурте савăнăçлă, пĕр хускалмасăр тимлĕн итлесе лараççĕ. Нимĕнле сас-чĕв те илтĕнмест. Пĕр агитатор сасси кăна хăлхана кĕрет.

— Çапла, юлташсем, ĕç дисциплинине куллен çирĕплетсе пыни пысăк çитĕнÿсем тума пулăшать. Аçта дисциплина япăх, унта ĕçĕн результачĕ çителĕклĕ мар,—тет агитатор.

Малалла агитатор вырăнти фактсем çине куçать. Итлесе ларакансен умне чĕрĕ картинăсем тухса тăраççĕ. СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнче кăларнă Указ хыççăн станцăра ĕçлекенсем хушшинче дисциплина чылаях çирĕпленнĕ. Ултă уйăх хушшинче кунта пĕтĕмпе 6 çын прогул тунă тата ĕçе кая юлса тухнă. Ноябрь уйăхĕнче пĕр çын—сцепщик Чукманов прогул тунă, декабрьте ĕç дисциплинине пăснисем пулман.

— Мерăсем йышăннă-и? — ыйтать итлесе ларакансенчен пĕри.

— Йышăннă. Прогульщик Чукманова 6 уйăх хушши юсанмалла ĕçлеттермелле тунă. Малашне ĕнтĕ вăл ĕç çине мĕнле пăхмаллине пĕлĕ,—ответлет агитатор.

Çапла иртерет агитатор Селезнев юлташ хăйĕн калаçăвĕсене. Унăн калаçăвĕсем яланах активлăн иртеççĕ. Мĕншĕн тесен вĕсене иртерме Селезнев юлташ тĕплĕн хатĕрленет, тĕрлĕ материалсемпе усă курать.

Коммунист Матвеев юлташ та агитаци ĕçне юратса тăвать. Çавăнпа калаçусем интереслĕ иртеççĕ. Нумаях та пулмасть агитатор Матвеев юлташ пуçарнипе столовăйĕнче ĕçлекенсен пухăвĕ пулса иртрĕ. Тухса калакансем пассажирсене тутлă та йÿнĕ апат-çимĕç çитерес тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçленине палăртрĕç, малашне ку ĕçе лайăхлатма пулчĕç.

Медицина работникĕсем хушшинче Чулимов, çул çинче ĕçлекенсем хушшинче Кострыгин юлташсем те начар мар ĕçлеççĕ. Вĕсем тĕрлĕ темăсем тăрăх виçĕ кунта пĕр калаçу туса иртереççĕ, хаçатсем вуласа параççĕ. Çак кунсенче Кострыгин юлташ рабочисем хушшинче ютçĕршывсенчи лару-тăру çинчен калаçу туса иртерчĕ. Калаçу лайăх иртрĕ, ыйтса пĕлекенсем чылай пулчĕç.

Çапла ĕçлеççĕ Çĕмĕрлери чугун çул станцинчи агитаторсем. Вĕсем кунта пĕтĕмпе 6, иккĕшĕ вĕсенчен беспартийнăйсем, ыттисем пурте коммунистсем. Пуçламĕш парторганизацин секретарĕ Шапков юлташ тăтăшах вĕсене пухса калаçать, кăтартусем парать, пулăшать.

Анчах асăннă фактсем станцăра агитаци ĕçĕ çителĕклĕ пулса пынине кăтартса памаççĕ-ха. Çитменлĕхсем те пур. Грузчиксем хушшинче агитаци ĕçне вăхăтран вăхăта çеç туса пыраççĕ. Кун пек тĕслĕхсем ытти участоксенче те пур. Анчах парторганизаци вĕсем çинчен пухусенче сÿтсе-явмасть.

Хар. ЛИСИН.

Хаçатсене пăхса тухнă хыççăн

Хаçат чĕлхи—чи культурăллă чĕлхе пулмалла

Пирĕн умра—«Çамрăк большевик» хаçатăн 1941 çулти январь уйăхĕнче тухнă виçĕ номерĕ. Лайăх-и е начар-и вĕсем—вăл тепĕр ыйту. Кунта эпир хаçатăн тематикипе унăн форми çинчен сăмах тапратмастпăр, унăн чĕлхи çинчен кăна пĕр-икĕ сăмах калас тетпĕр.

Илĕпĕр, сăмахран, январĕн 1-мĕшĕнче тухнă номере... Иккĕмĕш страница... Унта «Çĕнĕ çитĕнÿсемшĕн» ятлă пĕр пĕчĕк статья пур. Редакци ăна хăйĕн ячĕпе пичетлесе кăларнă. Вулатпăр: «Калăпăшпе илсен, шкулсемпе техникумсенче, аслă шкулсенче вĕренÿре ĕлкĕрсе пыма пултаракан ачасене вĕрентсе кăлараççĕ». Тем тени пулать ĕнтĕ вăл? Темĕнле ăнланмалла?.. «вĕренÿре ĕлкĕрсе пыма пултаракан ачасене вĕрентсе кăлараççĕ». Малалла вулатпăр: «...тава тивĕçлĕ учительсем пулни ытти учительсене ачасене тĕрĕс коммунистла воспитани парас ĕçре пĕтĕм вăя хурса ĕçлеме хавхалантарать». «Тĕрĕс коммунистла воспитани ..» Коммунистла воспитани тени хăех ĕнтĕ тĕрĕс воспитани çинчен каланине пĕлтермест-ши?

Çав номертех тата «çулталăкри хăшпĕр итогсем» ятлă статья пур. Халĕ ĕнтĕ ăна вуласа пăхар: «Колхозсемпе МТ Станцисен тата предприятисемпе заводсен кулленхи пурнăçĕнче тăрăшуллăн ĕçлекен пиншер комсомолецсен йышĕнчен иртнĕ çул 1284 çынна ертсе пырас ĕçсене лартнă». Çăмăлтарах чĕлхепе калама май пулман-ши вара? Е тата тĕслĕх: «Марксистла-ленинла вĕрентĕвĕн никĕсĕсемпе хĕçпăшалланассишĕн уйрăмăнах комсомолра ертсе пыракан актив иртнĕ çул чăтăмлăн ĕçлерĕ».

Паллах ĕнтĕ, статьяна вырăсларан чăвашла куçарса пичетленĕ. Анчах ăна ăнăçлăн куçарайман. Çавăнпа та предложенисем ытла та йывăр, ăнланмалла мар пулса тухнă. Чăн та ĕнтĕ, никамăн чĕлхи те çав сăмахсене çавăрса калама пултарас çук. Кунсăр пуçне — ăнланма та хĕн.

Çав номертех тата, «ВЛКСМ обкомĕнче» ятлă статьяра, çакăн пек вырăн пур: «Комсомол обкомĕ йышăннă тăрăх... çамрăксен канашлăвĕсене иртермелле, тесе йышăннă». «Йышăннă тăрăх йышăннă». Чăн та, илтменчĕ халиччен кун пек калаçнине.

Халĕ ĕнтĕ, январĕн 4-мĕшĕнче тухнă номера пăхса тухар. Ку номерте вара, пуринчен ытларах, умстатья «оригиналлă» пулса тăрать. Выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе тунă ÿсĕмсене палăртнă хыççăн, хаçат çапла çырать: «Апла пулсан та, выльăх-чĕрлĕх ĕрчетсе ÿстерес (?) задачăна тĕпренех пурнăçлас тесен, выльăх апачĕсен базине тата выльăхсен ăратлăхне ÿстерессипе (?) питĕ нумай ĕçлемелле-ха.» Е тата: «Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкинче пулнă стахановецсен опычĕсем фермăсенче выльăхсене юратса пăхакансен, зоотехника вĕрентнисене (?) пурнăçласа пыракансен ĕçĕ ÿсĕмлĕ пулнине (?) пит уçăмлă кăтартрĕç». Юлашкинчен: « ..тухăçлă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетессин ăнăçлăхне татах та ÿстерессн çинчен (?) тĕплĕн сÿтсе-явса хатĕрленмелле».

Тепĕр вырăнта тата çакăн пек çырнă: «Выльăх-чĕрлĕх шутне ăнăçлăн ÿстерме кирлĕ тĕп условисенчен пĕри вăл—çамрăк выльăхсене лайăх пăхса илсе ÿстерессн пулать». «Устерме кирлĕ условисенчен пĕри вăл—...ÿстерессн пулать». Умстатьяра çавăн пек йăнăшсем татах та пур, анчах вĕсем çинчен халлĕхе шарламăпăр.

Мĕн тăван ĕнтĕ: хут вăл—хут. Ун çине мĕн çырсан та, вăл пурпĕрех чăтать.

Çамрăксен чĕри ваттисенчен çулăмпăрах, уçăмлăрах тата илемлĕрех пулмалла пек. Анчах, çамрăксен хаçатне илсе пăхсан, пачах урăхла курăнать. Кунта эпир орфографиллĕ, грамматикăлла йăнăшсем çинчен калаçмастпăр та. Вĕсем хаçатра нумай. Эпир хаçат чĕлхин стилистикине кăна илсе пăхрăмăр.

Кĕскен те пулин çакна калас пулать: «Çамрăк большевик» редакцийĕ, тепĕр чухне, хăй мĕн çинчен çырнине тĕплĕн шухăшласа пăхма тăрăшман пирки, пысăк йăнăшсемех тăвать. Январĕн -мĕшĕнче тухнă номерте пичетленнĕ «Çĕнĕ çитĕнÿсемшĕн» ятлă статьяра, сăмахран, çакăн пек вырăн пур: «1940 çулччен пирĕн республикăра тава тивĕçлĕ учительсем пулман». Пачах та ĕненес килмест çакна. Сăмах тава тивĕçлĕ учительсен ятне илнĕ учительсем пулманни çинчен пырать пулас. Апла пулсан, ăна çавăн пек каламалла пулнă та.

Е тата январĕн 4-мĕшĕнче тухнă хаçатăн умстатьине илсе пăхар. Унта çапла çырнă: «Виçшер е тăватшар ферма тытакан колхозсем те халь вуншарăн шутланаççĕ». Тĕрĕс мар. Хаçат редакцийĕ чăн та пурнăçран юлнă. Ун пек фермăсем халĕ пирĕн вуншарăн мар, çĕршерĕн, пиншерĕн шутланаççĕ.

Çав номертех тата (4-мĕш страница) çакăн пек информаци пур: «Вăрнарти ялхуçалăх вăтам шкулĕнче ССР Союзĕн Наукăсен академи кандидачĕ И. Афанасьев лекци вуласа панă. Академи кандидачĕ» мар, наукăсен кандидачĕ пулнă.

«Çамрăк большевик» хаçат редакцийĕн хăйĕн чĕлхине, паллах ĕнтĕ, чылаях лайăхлатмалла.

Пĕрремĕш заняти пулса иртрĕ

Октябрьский районри парти тата совет активĕ агротехникăна вĕренме тытăнчĕ. Çак кунсенче пĕрремĕш заняти пулса иртрĕ. Малтанхи лекцине агроном Митрофанов юлташ вуласа пачĕ.

Малтанхи заняти партипе совет активĕн агротехникăна вĕренме пысăк туртăм пуррине кăтартса пачĕ.

Сергеева.

Чӑваш АСС Республикинчи МТ Станцисем тракторсене юсамалли ҫулталӑкри плана мӗнле тултарнине кӑтартакан

СВОДКА

(1941 ҫ. январӗн 5-мӗшне, процентпа)

МТС ячӗсем	Капитальн. ремонт	Текущи ремонт
Улатӑр	25	19,3
Элӗк	23,5	32,2
Вӑрнар	50	51,3
Йӗпреҫ	46,1	45,8
Ишлей	9,5	9,9
Канаш	33,3	31
Куславкка	45	44,4
Комсомольский	20	30,4
Хӗрлӗ Чутай	—	64,3
Красноармейский	6,2	44,7
Калинино	50	42,8
Сӗнтӗрвӑрри	—	35
Первомайский	—	—
Пӑрачкав	32,8	44,4
Сӗнтӗр	9,5	33,3
Вармар	16,6	8,3
Ҫӗрпӳ	16,6	27,5
Шупашкар	16,6	23
Чкаловский	—	6,9
Шӑмӑршӑ	37,5	62,5
Шӑхасан	50	60,6
Ҫӗмӗрле	11,1	33,3
Етӗрне	9,9	8,7
Елчӗк	46,1	44,2
Тӑвай	—	17,2
Республикипе	24,3	33,6

—⊙—

Колхозсенчи стахановла шкулсен кӑтартуллӑ ӗҫлемелле

ЙЕПРЕҪ. Хальхи вӑхӑтра районри 10 колхозра стахановла шкулсем, 40 колхозра агрокружоксем организациленӗ. Стахановла шкулсенчен 250 ҫын, агрокружоксенчен 600 ҫын вӗрентсе кӑлармалла. Шкулсемпе кружоксенче лекцисем, докладсем туса пама учительсенчен 62 ҫын, агрономсемпе зоотехниксене 24 ҫын уйӑрса панӑ.

Чылай колхозсенче стахановла шкулсем аван ӗҫлеҫҫӗ. «Правда» колхозра стахановла шкул декабрь уйӑхӗнче ӗҫлеме тытӑннӑ. Халӗ пӗтӗмпе 4 заняти туса иртгернӗ. Уйӑхра 4 заняти пулать. Хӗл каҫиччен зоотехника ыйтӑвӗпе—4, тӗнчери лару-тӑру тата текущий политика ыйтӑвӗпе—3, ветеринари ыйтӑвӗпе 2 заняти пулмалла т. ыт. те. Ҫапла вара хӗл каҫиччен пурӗ 22 заняти пулмалла.

Лекцисене колхозри госсортоучастокри агроном М. Максимов юлташ вуласа парать. Вӑл ку колхозра ҫеҫ мар, таврари ытти колхозсенче те пулса лекцисем вулать. «Большевик» колхозра икӗ хутчен лекци вуласа панӑ. Ҫавӑн пекех вӑл «Молния» колхоза кайса стахановла шкул организациленӗ.

Чӑваш Тимешӗнчи «Большевик» колхозра та стахановла шкул ӗҫлеме тытӑннӑ. Кунта 2 заняти ирттернӗ. Вӗренӗве бригадирсем, звеньеводсем, дояркӑсем, конюхсем тата чылай колхозниксем, пӗтӗмпе 60—65 ҫын ҫӳреҫҫӗ. Вӗренӗве практикӑллӑ ӗҫпе ҫыхӑнтарса агротехникӑллӑ мероприятисене пурнӑҫа кӗртсе пыраҫҫӗ. Клевер, кӗрхи тулӑ, ыраш акнӑ вырӑнсенче юр тытса хӑварма щитсем лартнӑ, ҫапӑсем пӑрахса тухнӑ. Райҫӗрӗҫ пайӗн планӗ тӑрӑх ку колхозӑн 275 гектар ҫинче юр тытса хӑвармалла пулсан, вӗсем 600 гектар ҫинче тытма йышӑннӑ. Паянхи куна вӑл плана 60 процент ытла тултарнӑ. Ҫавӑн пекех вырӑнти удобренисене хатӗрлес ӗҫе те анлӑн сарса янӑ. Уя 200 лав ытла торф, 1500 лав тислӗк кӑларнӑ.

Стахановла шкулсемпе агрокружоксен ӗҫне йӗркелесе ертсе пырассишӗн агрономсем те ответлӑ пулмалла. Апла пулсан та хӑшпӗр агрономсем ответлӑха туймаҫҫӗ, хӑйсене шанса панӑ ӗҫе тивӗҫлипе туса пымаҫҫӗ.

Дм. МИХАЙЛОВ.

Выльӑхсен йышне ӳстермелли плана тултармалла

ОКТЯБРЬСКОЕ. ВКП(б) Центральный Комитечӗпе СССР Совнаркомӗ 1939 ҫулти июлӗн 8-мӗшӗнче «Колхозсенче обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫе вӑйлатмалли мероприятисем» ҫинчен йышӑннӑ постановленире кашни колхозрах икшер ферма пулма кирли ҫинчен кӑтартса панӑччӗ. Ҫак постановленирех, ҫӗр лаптӑкне кура мӗн чухлӗ выльӑх усрамаллине те кӑтартса панӑ. Районри чылай колхозсем партипе правительствӑн ҫак питех те кирлӗ мероприятине пурнӑҫлассишӗн ҫийӗнчех ӗҫе тытӑнчӗҫ. Халь ӗнтӗ районри пӗр фермӑллӑ колхозсем пӗрре те ҫук. Районри 75 колхозран 5 колхозра 2 ферма, 66 колхозра 3 ферма, 4 колхозра 4 ферма.

Малта пыракан колхозсем ҫӗнӗрен фермӑсем организациленипе ҫеҫ чарӑнса тӑмарӗҫ, вӑл фермӑсенче выльӑхсен йышне ӳстерессишӗн тӑрӑшса ӗҫлерӗҫ. Халь ӗнтӗ, ҫӳлте асӑннӑ постановленинче ҫӗр тӑрӑх мӗн чухлӗ выльӑхсем усрамаллине кӑтартса панине пурнӑҫланӑ колхозсем те сахал мар. Шупашкар Есмӗлӗнчи «Волга» колхозӑн, 1942 ҫул вӗҫленнӗ тӗле, ӗне ферминче 19 пуҫ, вӑл шутран 15 сӑвакан ӗне, сысна ферминче 115 пуҫ, вӑл шутран 18 ама сысна пулмалла. Паянхи куна ӗне ферминче 25 пуҫ, вӑл шутран 15 ӗне, сысна ферминче 115 пуҫ, вӑл шутран 18 ама пур. Колхоз 1940 ҫулшӑн аш-какай тӑратас плана пурнӑҫласа, 1941 ҫулшӑн та чылай панӑ.

Чӑнкассинчи Калинин ячӗпе тӑракан колхоз та ӗне фермипе сысна ферминче план тӑрӑх пулмалли выльӑхсене тупса ҫитернӗ. Колхозӑн фермӑсенче 25 ӗне, 175 сысна пулмалла, паянхи куна 32 ӗне, 178 сысна пур. Кунта кӑҫал чӑх-чӗп ферми организацилесе, чӑх-чӗпсем туянас плана пӗтӗмпех пурнӑҫланӑ.

Анатри Кушмарари «Комсомолец», Хутар Шӗнерти «Венера» колхозсем те выльӑхсен йышне ӳстермелли плана пӗтӗмӗшпех пурнӑҫланӑ.

Ҫӳлте асӑннӑ колхозсем выльӑхсене хӗлле усрама та лайӑх хатӗрленнӗ: кивӗ витесене вӑхӑтра юсанӑ, кирлӗ таран ҫӗнӗ витесем тунӑ. Выльӑхсем валли апатсем ҫителӗклӗ уйӑрнӑ. Тырпул апачӗсемпе утӑ-улӑмсемсӗр пуҫне силос нумай хывнӑ, йӗкел пухнӑ, ҫулҫӑллӑ йывӑҫ турачӗсем хатӗрленӗ. Чӑнкассинчи Калинин ячӗпе тӑракан колхоз 312 лав йывӑҫ турачӗ хатӗрленӗ, 140 тонна силос хывнӑ, йӗкел те нумай пухнӑ. Кунта апатсенӗ питӗ тирпейлӗ расходлаҫҫӗ, выльӑхсене норма тӑрӑх тӑрантараҫҫӗ.

Ҫаксемпе пӗрлех, районра выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес енӗпе питех те начар ӗҫлекен колхозсем те пур. Ҫавнашкал колхозсен руководителӗсем, хӑйсем нимӗн тумасӑр ларнипе, района каялла туртса пыраҫҫӗ. Вӗсем района каялла туртнине ҫак цифрӑсем лайӑх кӑтартса параҫҫӗ: 1940 ҫул пӗтнӗ ҫӗре районри колхозсен фермисенче 1800 пуҫ мӑйракаллӑ шултра выльӑх, 2500 сысна, 2300 сурӑх, 105 кролик, 11000 чӑх пулмалла. 1940 ҫул вӗҫленчӗ, плана пурнӑҫласси чылай аякра-ха. Халь районӗпе илсен 1488 пуҫ мӑйракаллӑ шултра выльӑх, 1801 сысна, 2018 сурӑх, 98 кролик, 6240 чӑх ҫеҫ пур. Ама выльӑхсен хисепне ӳстерес тӗлӗшпе ӗҫ татах та япӑх. Ку енӗпе плана 45 — 75 процент ҫеҫ тултарнӑ.

Хӑшпӗр колхозсенче фермӑсем хут ҫинче анчах тӑраҫҫӗ. Шанарпуҫӗнчи «Комбинат» колхозӑн сысна ферминче пӗр сысна анчах. Кунта ӗне ферминче те плана тултарасси инҫе-ха, план тӑрӑх 66 пуҫ пулмалла пулнӑ пулсан, халь 49 пуҫ ҫеҫ. Чӑх-чӗп ферминче 200 чӑх вырӑнне 52 чӑх ҫеҫ.

Ҫакӑн пекех Караньялӗнчи «Хастар» (председателӗ Васильев), Кармалти «Звезда» (председателӗ Коротков) колхозсем те выльӑхсен хисепне ӳстерес тӗлӗшпе чӑтма ҫук япӑх ӗҫлеҫҫӗ. Ҫак колхозсен пур фермисенче те плана 50 процент та тултарман.

К. ТИМЕРККЕ.

≈≈≈≈≈≈≈

Стахановец Матрехин

Социализмлӑ ӑмӑрту ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерме, стахановла движенине анлӑн сарса яма май парать. Ҫакна Шӑхасан районӗнчи Матьшури инвалидсен «Патрон» артельти чӳлмексем тӑвакан стахановец Матрехин лайӑх ӑнланса илнӗ.

Федор Матрехин инвалидсен артелӗнче ултӑ ҫул ӗҫлет. Пахалӑхлӑ чӳлмексем тунӑшӑн Матрехина темиҫе хутчен те премисем панӑ.

Инвалидсен артелӗнче ӗҫлеме пуҫланӑранпа Матрехин 350.000 литр кӗмелле́х чӳлмек туса панӑ. Вӑл хӑйӗн ҫулталӑкри нормине 250—300 процент таран тултарса пырать, артеле ҫулсеренех темиҫе пиншер тенкӗлӗх тупӑш парать.

1939 ҫулта артелӗн ҫулталӑкри планӗ тӑрӑх иккӗн ӗҫлесе 55.000 литр кӗмелӗх чӳлмек туса кӑлармалла пулнӑ. Матрехин пӗччен ӗҫлесех артелӗн ҫулталӑкри планне 100 процент тултарнӑ.

1940 ҫулта иккӗн ӗҫлесе 65.000 литр кӗмелӗх чӳлмек туса кӑлармалла пулнӑ. Матрехин иккӗн ӗҫлес вырӑнне пӗччен ӗҫлесех ҫулталӑк планне 100 процент тултарнӑ.

— Стахановла ӗҫлесе пырас, продукцине пахалӑхлӑ туса кӑларас пулсан ӗҫе лайӑх пӗлни тата ӑна юратса туни ҫеҫ кирлӗ,—тет Матрехин юлташ. Матрехин чӑн та ӗҫе юратса тӑвать. Вӑл тӑвакан чӳлмексен пахалӑхӗ лайӑх.

Анчах артель правленийӗ ку ӗҫ ҫинче кирлӗ пек ҫаврӑнса пӑхмасть-ха. Чӳлмек тӑвас ӗҫе вӗренме иртнӗ ҫултах пӗр ученик илмелле пулнӑ, анчах паянхи куна ҫитсе те артель правленийӗ ученик илесси ҫинчен шутламасть. Ӗҫ укҫине те вӑхӑтра парса пымаҫҫӗ.

— Эпӗ,—тет Матрехин юлташ, — 1941 ҫулти ҫулталӑк планне 300 процентран кая мар пурнӑҫлама шутлатӑп.

Артель правленийӗн ҫитменлӗхсене пӗтерсе, стахановец Матрехина татах та лайӑхрах ӗҫлеме услови туса памалла.

ВАС. ЯКОВЛЕВ.

≈≈≈≈≈≈≈

Культсбор укҫине пухаҫҫӗ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Районри чылай ялсоветсенче 1941 ҫулти культсбор укҫине тӳлемелли извещенисене валеҫсе панӑ. Именкассинчи «Большевик» ялхуҫалӑх артелӗнчи колхозниксем извещенисем илсенех культсбор укҫине пурте 50-шар процент тӳлерӗҫ. Максимов, Романов тата Романова колхозниксем культсбор укҫине пӗтӗмпех тӳлесе татрӗҫ.

М. П.

РЕМЕСЛО ЮРРИ

Ҫухрӑмран
тӑран
эс
паллӑ—
Ҫут тӳммеллӗ
Ҫамрӑк вӑй,
Вут чӗреллӗ,
Ылттӑн аллӑ
Вунтӑват ҫулхи герой.

Тӳсеймест вӑл ӗҫлемесӗр
Ӗҫлеме вӗреннӗ ал·
Епле эсӗр
Ремеслосӑр
Устӗр тетӗр
Шахта...
Ял...
Машинистсӑр
поезд пытӑр,
Трактористсӑр
трактор шутӑр,
Самолечӗ
вӗҫтӗр
вӗҫсӗр,
Епле вичкӗн вӗрҫӗн хӗҫсӗр
Чикӗре
тӑран хурал!

Хӗр
Ҫӗр тӗрлӗ
Тӗр тӗрлет-и,
Е мотор
маттур
кӗрлет-и,
Сава
Тимӗр савалать-и
Ҫӗнӗ шавлӑ заводра,
Е сунтал тӑрши ҫинчен
Сирпӗнет-и
хӗм
инҫе;
Уй-уй тулли
тыр
ларать-и,
Сӗм вӑрманӑн кашласа
Е ершӳллӗ вӑхӑтра—
Праҫник кунӗ
Йӑс кармунӗ
Илтерет-и ташласа,—
Камӑн ӗҫӗ?
—Паллӑ:
Санӑн,
ылттӑн аллӑм!

Инҫете,
Таҫта,
Лере
Сас каять-и
ухлатса,
Танк
ҫӳрет-и
Ҫӗрӗн-шыввӑн
ҫӗмӗрсе,
ишсе,
ватса,

Паровоз
ҫиҫсе
килет-и,
Ҫӗнӗ паттӑр ячӗпе
Самолет
вӗҫсе
иртет-и
Сталин ҫӗн маршручӗпе,
Тарӑн, тӑрӑ
Тинӗс тӑрӑх
Е ҫӳреҫ-и
кимӗсем—
Пурте эсӗ тунисем,
Пурте, пурте
сан
вӗсем!

В. ҪАВАҪ.

— — ◆ — —

Выставкӑри ҫӗнӗ павильонсем

Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставки социализмлӑ ҫӗрӗҫӗн виҫҫӗмӗш смотрне хатӗрленет.

Анлӑн кӑтартмалли кандидатсене ҫуйласа ҫитереҫҫӗ. Вӗсем 700 кандидата яхӑн шутланаҫҫӗ.

Кӑҫалхи ҫул Литва, Латви, Эстони тата Молдаван союзлӑ республикисен павильонӗсене уҫма йышӑннӑ.

Агролесомелиораци павильонне ҫӗнӗрен йӗркелесе хатӗрлеҫҫӗ. Кунта «Гидромелиорация» тата «Лесонассаждение» павильонӗсем тума йышӑннӑ.

(ТАСС).

ПУРҪӐН

Пурҫӑн тумалли секрета китаецсем чи авалхи вӑхӑтрах тупнӑ, вӑл Китай государствин пысӑк вӑрттӑнлӑхӗ пулса тӑнӑ. Пурҫӑна мӗнле майпа тупса тунине урӑх нихӑш государствӑна та пӗлтермен. Унтан кайран, темиҫе ҫӗршер ҫул иртсен тин пурҫӑн тӑвасси Индире, Иранра, Туркестанра тата ытти ҫӗршывсенче сарӑлнӑ.

Российӑра XVII-мӗш ӗмӗрте ҫеҫ пурҫӑн тума тытӑннӑ. Петр I патша вӑхӑтӗнче пурҫӑн хурчӗсене усрамалли йывӑҫсен плантацийӗсене Ҫурҫӗр Кавказра тата Украинӑра лартса тунӑ. Вӑтам Азие тата Закавказьене ҫӗнтерсе илнипе пӗрле Россия пурҫӑн тӑвакан пуян вырӑнсене алла илнӗ. Анчах Октябрьти Аслӑ революциччен ку вырӑнсенче пурҫӑн тӑвас ӗҫсем кустарла мелсемпе ҫеҫ пулса пынӑ. Пурҫӑн хурчӗсен коконӗсене пухакан хуҫасем хуртсене усракансене нимӗн хӗрхенмесӗр эксплоатацилесе хӑйсене валли хаклӑ тӑракан сырьена ытларах пухса илме тӑрӑшнӑ. Совет влаҫӗ пуҫланнӑ хыҫҫӑн ҫеҫ пирӗн ҫӗршывра пурҫӑн ӗҫӗ тивӗҫлӗ ӳсӗм туса пысӑк отрасль пулса тӑчӗ.

Халӑх хуҫалӑхӗнче пурҫӑн питӗ пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Пурҫӑнпа пур ҫӗрте те — оборона промышленноҫӗнче тата килти пурнӑҫра анлӑн усӑ кураҫҫӗ. Пурҫӑнран кӗпе-тумтирсем тӑваҫҫӗ, электротехникӑра изоляци валли питӗ кирлӗ япала, медицинӑра —ӳте касса операци тунӑ хыҫҫӑн пурҫӑн ҫиппе ҫӗлеҫҫӗ (кунта урӑх нимӗнле япалапа та ҫӗлеме юрамасть), музыка инструменчӗсен хӗлӗхӗсене, пулӑ тытмалли япаласене (танатасене, сӗрекесене) пурҫӑнран тӑваҫҫӗ тата ытти те.

Технологи тӗлӗшӗнчен пурҫӑн сӳсӗ уйрӑмах хаклӑ вырӑн йышӑнса тӑрать: вӑрӑм, ҫирӗп, ҫӑмӑл, ҫӑвӑлать, электричество энергине чарать, ҫунас пулсан ним юлмасӑр ҫунса пӗтет (кӗл те юлмасть). Ҫӗрмамӑк сӳсӗн вӑрӑмӑшӗ 50 миллиметр тӑршшӗ, ҫӑм тӑршшӗ 50 — 60 сантиметр, йӗтӗн ӳсӗ 1 — 1,5 метр тӑршшӗ пулать пулсан, пурҫӑн ҫиппи — пурҫӑн хурчӗ кокона чӗркени, сӳтсен 600 — 1.200 метр тӑршшӗне ҫитет. Пурҫӑн ҫиппи ытти йышши пур ҫипсенчен те ҫирӗпрех, хӑшпӗр металран тунӑ ҫипсенчен те ҫирӗпрех.

Пурҫӑн туса илесси ҫӑмӑл ӗҫ мар. Малтан гренаж завочӗ текен вырӑнта грена-пурҫӑн хурчӗн лӗпӗшӗсем хунӑ ҫӑмартасене хатӗрлеҫҫӗ. Йӗркелесе хатӗрленӗ хыҫҫӑн гренӑсене (ҫӑмартасене) тӗрӗслесе уйрӑмах сивӗ вырӑна усрама хураҫҫӗ. Пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетекенсене парас умӗн гренӑсене ӑтарласа тунӑ пӳлӗмре инкубаци тӑваҫҫӗ. Гренӑсенчен чи вӗтӗ хуртсем тухаҫҫӗ, вара вӗсене пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетекен колхозсене тӑрантарса ӳстерме параҫҫӗ.

Хуртсен апачӗ — пурҫӑн паракан йывӑҫ (тут йывӑҫҫи) ҫулҫисем. Хуртсем ҫулҫӑ ҫисе ӳсеҫҫӗ. Ку йывӑҫ Вӑтам Азире, Украинӑра, Закавказьере, РСФСР кӑнтӑр тата вӑтам вырӑсенче ӳсет. Ҫав йывӑҫ ҫулҫисене 30 — 35 кун ҫисе пурӑннӑ хыҫҫӑн, вӗтӗ хуртсенчен шултра шурӑ хуртсем пулса тӑраҫҫӗ. Ҫак хуртсен ҫӑварӗнчен ҫинчен тухакан сӗлӗх—фиброин сывлӑшпа тухсанах хӑвӑрт хытса ҫип пулса ларать. Ҫакна пурҫӑн теҫҫӗ.

Ҫавнашкал ӳссе ҫитнӗ хурт ҫӑварӗнчен пурҫӑн ҫип кӑларса ҫӑмха пек кокон чӑмӑртаса хурать, хӑй ҫав ҫӑмха варне пулса юлать. Хуртсене тӑрантарса ӳстернӗ чух лайӑх пӑхсан, хуртсем сахал вилеҫҫӗ, ҫирӗпрех ӳсеҫҫӗ, пурҫӑн коконӗсем шултра та йывӑр пуласси те кунтан килет. Кокон варринче хуртран куколка пулать.

Ҫакӑн пек пурҫӑн коконӗ пулса ҫитсен варринчи куколкӑсене вӗри пӑспа, е вӗри сывлӑшпа вӗлереҫҫӗ. Кун хыҫҫӑн пурҫӑн коконӗсене (ҫӑмхисене) пурҫӑн завочӗсенче юри тунӑ станоксем ҫинче сӳтеҫҫӗ. Ҫапла ӗнтӗ вӑрӑм та ҫирӗп ҫип пулса тухать. Ку ҫипрен пир-авӑр фабрикисенчи пурҫӑн пирсем, тутӑрсем тӗртеҫҫӗ, тӗслӗрен пурҫӑн ҫипсем арласа хатӗрлеҫҫӗ, тӗрлӗрен кӗпе-тумтир ҫыхаҫҫӗ тата ыт. те.

Малалла хуртсем ӗрчетме тесе вӗлермесӗр хӑварнӑ куколкӑсене гренаж завочӗсене яраҫҫӗ. Унта куколкӑсенчен лӗпӗшсем пулса тухаҫҫӗ. Кашни лӗпӗш 500—600 ҫӑмарта тӑвать. Ҫӑмартасенчен каллех пурҫӑн хурчӗсем тухаҫҫӗ.

Совет влаҫӗ пуҫланнӑранпа пирӗн ҫӗршывра пурҫӑн промышленноҫӗ вӑйлӑн ӳссе пырса пысӑк вырӑн йышӑннӑ. 1939 ҫулта пурҫӑн тӑвакан районсенче 23 пине яхӑн тонна коконсем пуҫтарса илнӗ — ку шут патша Российӗнче пурҫӑн пуҫтарса илнипе танлаштарсан иккӗ те ҫурӑ хут ытларах пулать.

Пурҫӑн хурчӗсене обществӑллӑ хуҫалӑхсенче (колхозсенче) ӗрчетни пысӑк тупӑш парать. Пурҫӑн хурчӗсене усракан колхозсем вӑтам шутпа 60—70 килограмм тата ытларах та коконсене пуҫтарса илнисем пулнӑ. Пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетнӗ ҫӗрте ӗҫлекен стахановецсем пӗр сезонра 80 — 100 килограмм пурҫӑн коконӗ пуҫтарса илекенсем пулнӑ. Пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетекенсенчен нумайӑшӗ Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗсем те пулнӑ. Вӗсем унта дипломсем, медальсем илме тивӗҫ пулнӑ.

Пурҫӑн хурчӗсене тут йывӑҫҫи ҫулҫипе тӑрантарса ӗрчетнисӗр пуҫне тата ҫӗнӗ майпа—юман ҫулҫипе тӑрантарса ӗрчетекенсем те нумайланса пыраҫҫӗ. Кунашкал колхозсем пиншерӗн шутланаҫҫӗ. Юман ҫулҫипе тӑрантарса ӳстернӗ хуртсем «чесуча» ятлӑ илемлӗ пурҫӑн пир тӗртмелли питӗ лайӑх сырье параҫҫӗ. Юман ҫулҫипе пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетесси РСФСР ӑшӑ вырӑнӗсенче ҫеҫ мар, сивӗрех вырӑнсенче те сарӑлнӑ.

Пирӗн Чӑваш республикинче те юман ҫулҫипе тӑрантарса пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетекен колхозсем халь сахал мар.

1937—38 ҫулсенчех уйрӑм колхозсенчи опытниксем, сӑмахран, Сӗнтӗр районӗнчи Чкалов ячӗпе тӑракан колхозри Вазиков, Октябрьский районри «Путь Ленина» колхозри С. Алексеев, Куславкка районӗнчи «Динамо» колхозри П. Айдаров юлташсем юман ҫулҫипе пурӑнакан пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетес тӗлӗшпе малтанхи опытсене туса ирттернӗ. Ҫапла тунипе вӗсем республикӑри ытти колхозсенче те пурҫӑн хурчӗ ӗрчетме май пуррине кӑтартса панӑ.

Виҫӗ ҫул хушши опытсем туса сӑнанӑ тӑрӑх, Чӑваш республикинчи колхозсенче пурҫӑн хурчӗ ӗрчетме пысӑк майсем пурри курӑнчӗ.

1940 ҫулта чылай колхозсене пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетме коконсем туянса хатӗрлеме государство планне панӑ. Ҫапла ӗнтӗ малалла пирӗн республикӑра та пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетесси сарӑлса пырать. Ку ӗҫ пысӑк тупӑш пани ҫинчен кӑтартакан тӗслӗхсем те пулнӑ, ӗнтӗ. Сӑмахран, Куславкка районӗнчи «Динамо» колхоз государствӑна пурӗ 129 килограмм коконсем парса 2.575 тенкӗ тупӑш илнӗ.

Ҫӗрпӳ районӗнчи «Пожанар», Ишлей районӗнчи Мамӑшри промартель, Октябрьский районри «Путь Ленина» тата «Культура» колхозсем государствӑна пурҫӑн хурчӗсен коконӗсене хӑратмалли плана 150 — 200 процент тултарнӑ.

Мамӑшри промартель коконсем парса 10.425 тенкӗ, «Путь Ленина» колхоз 2.750 тенкӗ тупӑш илнӗ. Чылай колхозсенче ӗнтӗ бригадӑсем пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетес тӗлӗшпе пӗр-пӗринпе ӑмӑртаҫҫӗ. Пурҫӑн хурчӗсене ӗрчетес ӗҫе вӗренсе пыраҫҫӗ.

Государствӑн Мускаври Ленинла комсомол ячӗпе тӑракан театрӗ А. Н. Островскин «Снегурочка» ятлӑ пьесине лартма хатӗрленет. Постановки — Е. Гуровпа М. Ценовскаян. Художник В. Дробышевский. Укерчӗк ҫинче: Лель—артист комсомолец А. Воронов, Снегурочка — артистка комсомолка Г. Хижнякова.

В. Шаровский фото-ӳкерчӗкӗ (ТАСС).

Культурӑсӑрлӑх-и ку, е чунсӑрлӑх?

Ҫак кунсенче Шӑмӑршӑ вӑрманпромхозӗн 23-мӗш кварталӗнчи баракра пулма тӗл килчӗ пире. Эпир пырса ҫитнӗ чухне рабочисем ӗҫрен таврӑннӑ, вӗсем каҫхи апат ҫиеҫҫӗ. Пире ҫакӑ питӗ тӗлӗнтерчӗ вара: баракра 30 рабочи пурӑнать, анчах кунта мӗнпурӗ те пӗр лампа кӑна, вӑл та пулин шӑши куҫӗ пек кӑна ҫунса ларать. Рабочисем тӗттӗм ҫӗртех апат ҫиеҫҫӗ.

Ку баракра, ытти бараксенчи пекех, радио, хаҫат-журналсем ҫук. Пуҫламӗш парторганизаци уйӑрнӑ агитаторсем рабочисем патне, вӗсем ӗҫленӗ ҫӗре пырса курмаҫҫӗ. Коммунист, агитатор Горбунов рабочисем хушшинче агитациллӗ-массӑллӑ ӗҫе тӗплӗн йӗркелес вырӑнне ӗҫсе ҫӳрет. Кунта стена хаҫачӗ тухмасть.

Пуҫламӗш парторганизаци мӗнпур коммунистсене пурне те участоксенче, бараксенче ӗҫлеме уйӑрнӑ, анчах та вӗсем хут ҫинче ҫеҫ шутланса тӑраҫҫӗ. Стахановецсем хушшинче ӗҫлемеҫҫӗ, вӗсен опычӗсем тӑрӑх ытти рабочисене тухӑҫлӑн ӗҫлеме вӗрентмеҫҫӗ. 5—6 ҫул каярах вӑрманта лайӑх ӗҫленӗ рабочисене халь шутран кӑларса пӑрахнӑ. Хайруш Мударисов 1935 ҫултанпах вӑрманта ӗҫленӗ. Халь вӑл чирлӗ пирки ӗҫлеймест. Мударисова дирекци шутран кӑларса пӑрахнӑ, ӑна больницӑна кайма та лаша паман.

Ферфи Тезетдинова упӑшки Хӗрлӗ Ҫарта, ашшӗ вӑрманта стахановец пулнӑ, вӑл хисеплӗ грамота илнӗ. Халӗ охранник пулса ӗҫлет. Ферфи Тезетдинова ачине пытарма пулӑшу ыйтнӑ, анчах вӑрманпромхоз дирекцийӗ унӑн ыйтӑвӗ ҫине ҫаврӑнса та пӑхман.

Баскак поселокӗнчи рабочисем сахал мар. Кунта малашне вӑрманпромхоз пулмалла. Рабочисене ӗҫлесе килнӗ хыҫҫӑн вӑхӑта культурӑллӑ ирттерме лайӑх клуб ҫук. Рабочисен клубӗ пӗчӗк ҫуртра вырнаҫнӑ, кӑнтӑрла кунта ачасем вӗренеҫҫӗ, каҫхине вара ҫамрӑксем куҫ хупса выляма пухӑнаҫҫӗ. Библиотекӑра пурӗ те 100 кӗнеке ҫеҫ, радио ҫук. Хаҫат-журналсем ҫырӑнса илмен. Кино кӑтартмаҫҫӗ. Клуб заведующийӗ Н. Лысенкова, вӑлах библиотека заведующийӗ тата шкулта, клубра техничка пулса ӗҫлет. Кунта кружоксем ӗҫлемеҫҫӗ, культурӑллӑ-массӑллӑ ӗҫ ҫук.

Рабочисен ӗҫ условисене лайӑхлатассишӗн тӑтӑшах калаҫаҫҫӗ, решенисем те йышӑнаҫҫӗ. Ӗҫ ҫапла малалла каймасть. Бараксенче рабочисем валли апат пӗҫерме уйрӑм кухнясем ҫук. Тумтирсене типӗтме пӳлӗмсем туман, тимӗр кӑмакасем те ҫителӗклӗ мар.

Рабочисем партин XVIII конференцийӗ пухӑнасси ҫинчен те пӗлмеҫҫӗ. Конференци ячӗпе социализмлӑ ӑмӑртӑва пуҫарман.

Д. ОБОФОРОВ.

Жалобӑсене вӑхӑтра тӗрӗслемеҫҫӗ

Районри «Коммунизм ҫулӗпе» хаҫат редакцине иртнӗ ҫулта икӗ пине яхӑн ҫыру килнӗ. Ку ҫырусене пурне те колхозниксем, рабочисем тата служащисем ҫырнӑ. Ҫырусен содержанийӗ кашниннех расна. Пӗрисем колхоза юхӑнтаракансене, ӗҫ дисциплинине пӑсакансене хирӗҫ кӗрешме сӗнеҫҫӗ. Теприсем суту-илӳ ӗҫне лайӑхлатасси ҫинчен, виҫҫӗмӗшсем ҫыхӑну ӗҫне, хаҫат-журнал сарас ӗҫе лайӑхлатасси ҫинчен, тӑваттӑмӗшсем культура учрежденисем ҫинчен ҫыраҫҫӗ.

Кашни ҫыракан, хӑйӗн жалоби пирки вӑхӑтра тата тӗрӗс ответ илесшӗн, хӑйӗн сӗнӳне пурнӑҫласшӑн, ӗҫпе кӑтартасшӑн ӗмӗтленет. Редакци те ӗҫе хӑвӑрт татса парас тесе ҫырусене ҫийӗнчех ответ парать, пичетлесе кӑларать, е тивӗҫлӗ организацисене тӗрӗслеме ярать. Ҫапла вара редакци хаҫатра пичетлесе кӑларнисӗр тата ответ панисӗр пуҫне 143 ҫырӑва тӗрлӗрен организацисене тӗрӗслеме янӑ. Тӗрӗсленӗ ҫырусен результачӗсем, паллах, чӑн пулни ҫинчен калаҫҫӗ.

Анчах редакцинчен тӗрӗслеме янӑ ҫырусем организацисене пырса кӗрсен, вӗсене 4—5-шер уйӑх ним хускатмасӑр выртгараҫҫӗ. Жалобщиксем ответ кӗтеҫҫӗ. Сӑмахран, районри ҫыхӑну конгори (начальникӗ Порфирьев) 5 ҫыру, райсутӗҫ пайӗ—7, райҫӗрӗҫ пайӗ—3, райсовет исполкомӗнче 5 ҫыру пирки паян кунта та ответсем паман. Ку ҫырусем вӗсем патӗнче 3—4 уйӑх выртаҫҫӗ. Редакци вӗсем патне асӑрхаттарса 5-шер хутчен ҫырусем ҫырнӑ, телефонпа та кашни кунах ыйтса пӗлнӗ, анчах ответ ҫапах та ҫук.

Чылай учрежденисене тӗрӗслеме янӑ ҫырусем тӑрӑх кулӑшла ответ панисем те пулнӑ. Акӑ, сӑмахран, Итмар ялсоветӗнчен Г. корреспондент сельпо пекарнинче ҫӑкӑра начар пӗҫерни ҫинчен тата ҫӑкӑр сутнӑ чух хӑйсем брак пӗҫернӗ ҫӑкӑра лайӑх пӗҫернӗ ҫӑкӑр ҫине вӑйпах «нагрузка» пани ҫинчен ҫырать автор.

Ҫак ҫырӑва редакци, тӗрӗслесе айӑплисене ответ тыттарма, октябрӗн 5-мӗшӗнче прокуратурӑна янӑ. Прокуратура вӑл ҫырӑва райсовет исполкомӗн суту-илӳ пайне Ильин юлташа парать. Ильин (ку ҫырӑва вырӑна кайса тӗрӗсленӗ-и е ҫук) редакцине ҫапла ответ парать: «Фактсем пӗри те тӗрӗс мар. Итмарта пекарнине хупнӑ. Сельпора ӗҫлекенсем хушшинче ӗҫ дисциплинине пӑсакансем пулман». Ҫак ответа автора пӗлтерсен, Г. юлташ ҫапла ҫырать: «Редактор юлташ! Манӑн суя корреспондент пулас килмест. Эпӗ хамӑн чӑнлӑха сире тупса парасса шанатӑп». Ҫыру каллех прокуратура аллинче. Пӗр сӑмахпа каласан, ку ҫыру 3 уйӑх ӗнтӗ тӗрӗсленмесӗр выртать. Тепӗр факт. Медикассинчи «Трактор» колхозран С. корреспондент ялхуҫалӑх артелӗн уставне пӑсакансем ҫинчен ҫырчӗ. Ку ҫырӑва редакци, фактсене тӗрӗслесе айӑплисене ответ тыттарма, декабрӗн 20-мӗшӗнче райҫӗрӗҫ пайне ячӗ. Райҫӗрӗҫ пайӗ ҫырӑва тӗрӗслеме инструктор-бухгалтера Маркова хушнӑ. Марков ку ҫырӑва вырӑна кайса тӗрӗсленӗ хыҫҫӑн, ҫыру тӗрӗс пулнине палӑртнӑ. Анчах нимӗнле мера та йышӑнман.

Ӗҫҫыннисен жалобисене вӑхӑтра тӗрӗслесе, тӗрӗс ответсем памалла.

П. МАЙОРОВ.

Красноармеецсен ҫырӑвӗсем

Присяга пама хатӗрленетпӗр

Эпир, № чаҫри кӗҫӗн командирсен шкулӗнче вӗренекенсем, присяга памалли куна — Хӗрлӗ Ҫар 23 ҫул тултарнӑ куна политикӑна тата ҫар ӗҫне отлично тата хорошо паллӑсемпе вӗреннипе кӗтсе илме хатӗрленетпӗр. Вӗренӳ ӗҫне лайӑхлатассишӗн пӗр-пӗринпе социализмлӑ ӑмӑртӑва тухрӑмӑр.

Чӑваш республикинчен килнӗ комсомолец И. Михайлов (Калининский р.) вӗренӳре паха тӗслӗхсем кӑтартнӑ. Уншӑн ӑна шкул командованийӗ тав тунӑ. Ҫавӑн пекех П. Самсонов юлташ та тӑрӑшса вӗренет. Вӑл парти членне кӗме хатӗрленет.

Дм. Иванов

Ҫурҫӗр Кавказ Ҫар округӗ.

Пурте пӗр ҫемьере

Пирӗн чаҫре Чӑваш республикинчен килнӗ ҫамрӑксем йышлӑ. Ҫавӑн пекех вырӑс, мордва, тутар, украинецсем те пур. Эпир пурте пӗр ҫемьери пек килӗштерсе пурӑнатпӑр, ҫар ӗҫне тӑрӑшса вӗренетпӗр.

Чӑваш республикинчен килнӗ ҫамрӑксенчен А. Михайлов, М. Васильев, М. Разбойкин, Павлов, Сергеев юлташсем ытти боецсене пур енчен те пример кӑтартса пыраҫҫӗ. Вӗренӳре хӑйсен юлташӗсене пулӑшаҫҫӗ.

Вӗренӳре малта пыракан боецсем кӗҫӗн командирсем пуласшӑн, вӗсене ҫар шкулне вӗренме илчӗҫ.

Г. Исаев

Англипе Германи хушшинчи вăрçă

БЕРЛИН, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Германи çарĕн верховнăй командованийĕ çапла пĕлтерет: «Германин пĕр самолечĕ Ковентри çывăхĕнчи моторсем тăвакан завод çине 100 метр çӳллĕшĕнче вĕçсе пырса бомбăсем пăрахнă.

Тепĕр пысăк бомбардировщик Донегол бухтинчен çурçĕр-хĕвеланăç еннелле 480 миляра противникăн сутуилӳ тумалли 10 пин тоннăллă пароходне атакăланă. Парохода вут хыпса илнĕ. Çавăн пекех Англин кăнтăр-хĕвелтухăç çыранĕнчи çар лагерĕ çине те ăнăçлăн бомбăсем пырса пăрахнă.

Ыран январĕн 9-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи авиацийĕ Çурçĕр-Хĕвеланăç Германи çыранĕ çине вут чĕртсе яракан бомбăсемпе фугаслă бомбăсем пырса пăрахнă. Пĕр пунктра промышленность сооруженийĕсене пысăках мар сиен кӳнĕ. Халăх хушшинче 11 çын вилнĕ тата 14 çын аманнă».

ЛОНДОН, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Англирен çапла пĕлтереççĕ: ĕнер противник авиацийĕн активлăхĕ пысăках пулман. Ĕнер ирхине Германин пĕр самолечĕ хĕвелтухăç Англири пĕр хула çине бомбăсем пырса пăрахнă. Темиçе çурта сиен тунă. Вилнисемпе аманнисен хисепĕ пысăк мар. Каçхине противникăн пĕр самолечĕ Центральнăй Англири хула çине бомбăсем пырса пăрахнă. Бомбăсем тивнипе кăштах сиен пулнă. Вилнисемпе аманнисем çук.

Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: ыран январĕн 9-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи авиацийĕ Германин çурçĕр-хевеланăç çыранĕнчи тинĕс-çар базисем çине ăнăçлăн бомбăсем пырса пăрахнă. Çак çĕр Германи бомбардировщикĕсем Англи территорийĕ çине вĕçсе пыман.

Манчестерти муниципалитет пĕлтернĕ тăрăх, Германи самолечĕсем хула çине фугаслă 288 бомба тата вут чĕртсе яракан темиçе пин бомба пырса пăрахнă. Çак вăхăт хушшинче хулара 6 хут пысăк пушар тухнă. Пĕчĕк пушарсем çĕршерĕн шутланаççĕ.

◆

Франци Индо-Китайĕпе Таи хушшинчи вăрçă

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 9-мĕш. (ТАСС) Ассошиэйтед пресс агентствин корреспонденчĕ Бангкокран пĕлтернĕ тăрăх, Таи войскисем Сисофона (чикĕрен 30 километрта) çитнĕ, текен хыпарсем çӳреççĕ. Франци Индо-Китайĕн войскисем Такекран çурçĕр еннелле чакса кайнă, çĕнĕ позицисем йышăнса тăнă.

Юнайтед пресс агентствин Ханойри корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: Таи войскисем Такека, Саваннакета тата Вьен-Тьяна хирĕç атакăсем тунă. Франци Индо-Китайĕн войскисене хăшпĕр çухатусем кӳнĕ.

Ассошиэйтед пресс агентствин Ханойри корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: Таи самолечĕсем Франци Индо-Китайĕнчи 6 хула çине бомбăсем пырса пăрахнă тата пулеметсенчен пенĕ. Чикĕ патĕнчи 3 хула çине бомбăсем пырса пăрахнă.

ЛОНДОН, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви Шанхайран пĕлтернĕ тăрăх, Таи войскисем Ангкор еннелле (Камбоджа провинцийĕ) наступлени туса пыраççĕ.

ШАНХАЙ, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Домэй Цусин агентствин Бангкокри корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: Франци Индо-Китайĕпе Таи чиккинчи çапăçусем «майĕпен чăн-чăн вăрçă çулĕ çине куçса пыраççĕ». Таи авиацийĕ январĕн 4-мĕшĕнче Саваннакет çине пырса тапăннă вăхăтра, тет корреспондент, аэродромра пулнă 19 самолетран 8 самолетне пĕтерсе тăкнă.

Январĕн 6-мĕшĕнче ирхине Франци самолечĕсем Убон хули çине 40 бомба пырса пăрахнă.

Африка фронтĕнче. Укерчĕк çинче. Итали автоколонни Мармарикре (Ливири область). (ТАСС фото-ӳкерчĕкĕ).

Албанири вăрçă ĕçĕсем

АФИНЫ, январĕн 9-мĕш. (ТАСС) Çапла пĕлтереççĕ: тĕрлĕ участоксенче ăнăçлă çапăçусем хыççăн грексем итальянецсене 300 çын ытла тыткăна илнĕ, нумай хĕçпăшал, вăл шутрах автоматлă винтовкăсемпе мортирăсем туртса илнĕ.

Итали авиацийĕ Салоники çине тата Арта районĕнчи хăшпĕр ялсем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Вилнисемпе аманнисем çук. Сывлăшри çапăçусенче противникăн 3 самолетне персе антарнă.

Грецири телеграф агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Итали авиацийĕ Салоники çине бомбăсем пырса пăрахнипе пысăк сиенех пулман. Салоникине пĕр миллиард драхм чухлĕ сиен кӳнĕ тесе пĕлтерни тĕрĕс мар, тет агентство.

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Америкăри хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх грексем Тепелене секторĕнчен Гриба тăвĕсем урлă Валона патнелле куçса пыраççĕ. Ĕнер ирхине Фратар пункчĕ патĕнче хаяр çапăçу пулса иртнĕ. Çак пунктра итальянецсем 3 хутчен атака тунă.

Клисура секторĕнче грексем Тлапани пунктне туртса илнĕ, çак пункт патĕнчен Осум юханшывĕн сылтăм çыранĕ тăрăх çурçĕр-хĕвеланăç еннелле 4 миля малалла кайнă, Зориса туртса илнĕ. Островице тăвĕсем çинче грексем Дива пунктне туртса илнĕ, Эльбасан секторĕнче Мали Спатит тăвĕсен хĕвеланăç енчи сĕвекĕсем инче çĕнĕ позицисем туртса илнĕ.

Валона патĕнчен кăнтăр еннелле 16 миляра Греци войскисем Дукати ялне туртса илнĕ. Сыранри секторта Греци войскисен сулахай флангĕ Кьора тăвĕн районĕнче итальянецсене малалла хĕссе пырать.

ЛОНДОН, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентствин корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: Албани фрончĕн çурçĕр секторĕнче, Греци войскисен тылне арпаштарса ярас тесе, итальянецсем йĕлтĕрлĕ чаçсемпе усă курма хăтланнă. Итали йĕлтĕрçисем хăшпĕр пунктсенче Греци войскисен линийĕ хыçне пырса кĕнĕ, унта грексен коммуникацийĕсене çĕмĕресшĕн пулнă анчах вĕсен ĕçĕ ăнăçман. Йĕлтĕрçĕсен темиçе отрядне хупăрласа илсе пĕтерсе тăкнă.

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин Афины хулинчи корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх Греци правительствин представителĕ çапла каланă: фронтра пур çĕрте те итальянецсем авиаципе анлăн усă курма пуçланă. Анчах та тусен районĕсенче Греци пехоти малаллах кайса пырать. Фронтăн пур секторĕсенче те пуçарулăх грексен аллинче. Мокра тăвĕсем çинче итальянецсем çĕнĕ йышши орудисемпе усă кураççĕ, вăл орудисем 16 миля инçете переççĕ.

ИТАЛИ КОМАНДОВАНИЙĔН СВОДКИ

РИМ, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Стефани агентстви Итали командованийĕн çакăн пек сводкине парать: «Киренаикăри çĕр çинче нимĕнле операцисем те пулман. Пирĕн штурмовиксемпе истребительсен пĕр соединенийĕ противникăн моторизованнăй войскисен отрядне атакăланă, унăнне темиçе броневик пĕтерсе тăкнă. Противник Бенгази тата Триполи çине сывлăшран пырса тапăннă, анчах кăшт кăна сиен тунă. Триполи хулинче виçĕ çын вилнĕ.

Грецири фронтра патрульсен ĕçĕсем пăларнă тата выранĕ-выранĕпе кăштах операцисем пулса иртнĕ. Пирĕн авиацин нумай соединенийĕсем противникăн пĕр çĕрелле пухăнса тăнă войскисемпе унăн вăрçă ĕçне тума хатĕрленекен районĕсем çине бомбăсем вăйлăн пăрахнă. Италин пикировка тăвакан бомбардировщикĕсем противник войскисемпе батарейисем çине пырса тапăннă, противник тылĕнчи кĕперсем çине бомбăсем пăрахнă. Пирĕн истребительсен эскадрильисем противникăн войско чаçĕсем çине пулеметсенчен пенĕ.

Итали авиацийĕ Салоники çине бомбăсем ăнăçлăн пăрахнă. Нумай çапăçусенче Итали самолечĕсем противникăн пиллĕк истребительне персе антарнă.

Хĕвелтухăç Африкăра пысăк ĕçсем пулман. Противник пирĕн Эритрейăри тата Сомалири хăшпĕр базăсем çине сывлăшран пырса тапăнма хăтланни ахалех пулнă. Противникăн пĕр самолетне персе антарнă.

Иртнĕ çĕрле противник самолечĕсем Неапольпе Палермо çине темиçе хутчен те пырса тапăннă. Неаполь çине темиçе бомба пăрахнă, пăрахнă бомбăсенчен чылайĕшĕ тинĕсе ӳкнĕ. Портра пĕр суднăна сиенленĕ. Хулари вунпиллĕк çурта яхăн çĕмĕрнĕ, пиллĕк çын вилнĕ тата 30 çын аманнă. Палермора пысăк сиенех пулман, унта халăх хушшинче те вилекенсемпе аманнисем пулман.

Италин пĕр миноносецĕ противникăн подводнăй лодкине путарнă. Италин пĕр подводнăй лодки Атлантика океанĕнче противникăн грузсемпе çӳрекен пароходне (3.600 тонна) тата тепĕр вспомогательнăй крейсерне путарнă».

Нинбора шпионсене персе вĕлернĕ

ШАНХАЙ, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). «Чэньэньбао» хаçатăн корреспонденчĕ Нинборан (Чжэцзян провинцийĕ) çапла пĕлтерет: унта январĕн 7-мĕшĕнче Ван Цзин-вейăн 7 агентне арестленĕ. Вĕсене унта японецсемшĕн шпионла ĕç тума заданисем парса янă пулнă. Вĕсем хăйсем Ван Цзин-вей шпионĕсем пулнине йышăннă. Шпионсене çиччĕшне те персе вĕлернĕ.

Çурçĕр Африкăри вăрçă ĕçĕсем

ЛОНДОН, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви Каиртан пĕлтернĕ тăрăх, Англин Çывăхри Хĕвелтухăçри войскисен командованийĕ çакăн пек коммюнике пичетлесе кăларнă: «Ливире Тобрука хирĕç атака пуçлама хатĕрленеççĕ. Çакăнпа пĕр вăхăтрах Англин моторизованнăй чаçĕсем Тобрукран хĕвеланăç еннелле атакăсем туса пыраççĕ. Суданра, пирĕн патрульсен активлă ĕçĕсем хыççăн, итальянецсем Кассаларан çурçĕр енче вырнаçса тăракан поста пăрахса кайнă. Абиссинире Англи авиацийĕ пулăшнипе вырăнти повстанецсем Итали гарнизонне Губоб пунктĕнчен хăваласа кăларнă. Кенире улшăнусем çук».

ЛОНДОН, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). «Ньюс кроникл» хаçатăн Каирти корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: хальхи вăхăтра Тобрукпа Дерна хушшинче çыхăну çук. Тобрука англичансем халиччен шутланинчен те маларах туртса илме пултараççĕ Италин Тобрукри войскисем нумаях тытăнса тăраймĕç, тет корреспондент.

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствин Каирти корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: англичансем Италин Эль-Газала авиабазине туртса илнĕ (Тобрукран хĕвеланăç енче). Авиабазăра çĕмĕрĕлнĕ 30 самолет пулнă.

◆

АНГЛИ АВИАЦИЙĔН ĔÇĔСЕМ

АФИНЫ, январĕн 8-мĕш. (ТАСС) Грецири телеграф агентстви Англин Грецири сывлăш-çар вăйĕсен командованийĕ кăларнă сводкăна парать. Сводкăра çапла каланă: «Англи самолечĕсем Валона порчĕ çине татах тепĕр хут пырса тапăннă. Англи бомбардировщикĕсем вĕçсе пынă вăхăтра çанталăк условийĕсем начар пулнă. Самолетсем гавань районĕнчи çуртсемпе тавар склачĕсем çине тата молсем çине бомбăсем пăрахнă. Темиçе тĕлте пысăк пушар тухнă. Противникăн зенитнăй батарейисем питех те вăйлăн персе тăнă. Сывлăшри çапăçура противникăн икĕ самолетне персе антарнă. Пирĕн бомбардировщиксенчен пĕри хăйĕн базине таврăнман».

ЛОНДОН, январĕн 9-мĕш. (ТАСС). Авиаци министерстви кăларнă коммюникере каланă тăрăх, ыран январĕн 9-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи самолечĕсем Германи территорийĕ çине пырса тапăннă. Вильгельмсхафенпа Эмденри çар докĕсем çине бомбăсем пăрахнă. Бомбăсем тивнипе нумай взрывсем пулнă, пушарсем тухнă. Англи самолечĕсен тепĕр соединенийĕ Германин Боркум утравĕ çинчи аэродромĕпе çар баракĕсем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Бомбăсем чылаях пысăк сиен кӳнĕ. Англин пур самолечĕсем те чиперех каялла таврăннă.

КИТАЙРИ ВĂРÇĂ

ЦЕНТРАЛЬНАЙ КИТАЙРА. Юлашки кунсенче Центральнăй Китайри фронтăн тĕрлĕ учатокĕсенче Япони войскисен активлăхĕ палăрать. Январĕн 4-мĕшĕнче Япони войскисем Китайăн Хубэй провинцийĕпе Хунань провинцийĕн чиккинчи позицийĕсене хирĕç наступлени пуçланă. Япони войскисен пĕр колонни Янлоутунран кăнтăр еннелле, тепĕр колонни Цзунянран хĕвелтухăç еннелле куçса пырать. Январĕн 5-мĕшĕнче Китай войскисем çак колоннăсене малалла кайма чарса лартнă. Январĕн 7-мĕшĕнче кунĕпех çапăçнă хыççăн, Япони войскисен ирĕксĕрех хăйсен малтанхи позицийĕсем çине чакмалла пулнă.

ÇУРÇĔР КИТАЙРА. Январĕн 1-мĕшĕнче Япони войскисен Суйюань провинцинчи Баотоу районĕнче наступлени пуçланă. Артиллери пулăшнипе Япони войскисем Хуанхе юханшывĕ урлă каçнă, кăнтăр еннелле наступлени тума пуçланă. Китай войскисем вĕсене хирĕç вăйлăн çапăçнă, 4 кун хушши çапăçнă хыççăн Япони войскисене каялла хăваласа янă.

Темиçе кун каярах Аньхуэй провинцийĕн центральнăй пайĕнче Ван Цзин-вей войскисен пĕр отрячĕ японецсене хирĕç восстани пуçланă. Отряд Китай войскисем енне куçнă.

Январĕн 9-мĕш. (ТАСС).

◆

ВАК ХЫПАРСЕМ

Отличниксем каникула хĕллехи дачăра ирттереççĕ

Вăрман касас тата йывăççене юхтарас ĕçри рабочисен профсоюзĕн обкомĕ шкулсенчи отличниксене хĕллехи дачăна канма янă. Вăрманпромхозсенчи рабочисен ачисем Куярскри канмалли çуртра (Мари АССР) пурĕ 35 отличник каникул вăхăтне savăнăçлăн ирттереççĕ.

Профсоюз обкомĕ шкулсенчи отличниксен кану вăхăтне ирттерме ятарласа 10 пин тенкĕ панă. Кунсăр пуçне çĕнĕ çул ячĕпе елкăсем ирттерме 12 пин тенкĕ укçа расходланă.

Шупашкара хăнана чĕннĕ

Шупашкар хулинчи 3-мĕш номерлĕ шкул Çĕрпӳ хулинчи вăтам шкулпа ăмăртса ĕçлет. Аслă классенче вĕренекенсем Çĕрпӳри шкул ачисене Шупашкар хулине хăнана чĕннĕ.

Çĕрпӳри вăтам шкулта вĕренекен ачасем хăнана чĕннине хапăл тусах йышăннă, хăйсен делегацине янă. Хăнана килнĕ делегаци ăмăрту договорне мĕнле пурнăçласа пынине тĕрĕслет. Çакăн пекех кино, музей тата Пионерсен çуртне кайса кураççĕ.

36 киле радио кĕртнĕ

ÇĔРПУ. Хорăнзорти промартельре 36 киле радио кĕртнĕ. Артельри радиоузел ĕçĕсене А. Леонтьев юлташ аван туса пырать. Вăл тăрăшнипе радио йĕркеллĕ ĕçлет. **Н. Сергеев.**

Хулигансене, растратчиксене хӳтлени пулмалла мар

СССР Конституцийĕн 127-мĕш статьинче «ССР Союзĕн гражданĕсем вĕсем — никам тĕкĕнмелле мар çынсем пулса тăраççĕ...», — тесе çырнă. Кам та пулин çынна тытса хĕнет е киревсĕр сăмахсемпе кӳрентерет — вăл граждансен законлă прависене пăсать. Ун пек çынсене пĕтĕм совет общественноçĕ сивлет. Совет сучĕ граждансен законлă прависене хĕсме пăхакансене хирĕç çирĕппĕн кĕрешет. Анчах судпа следстви органĕсенчи работниксем хушшинче ку енчен çителĕксĕр ĕçлекенсем те çук мар-ха. Çакна эпир Çĕрпӳ районĕнчи хăшпĕр судьясен практикинчен илсе кăтартма пултаратпăр.

Заготовкăсен агенчĕ Федоров Чирши ялĕнчи О. Васильевăна хĕненĕ пулнă. Çакăншĕн районри I-мĕш участокри халăх сучĕ Федорова обществăллă порицани анчах панă.

Заготовкăсен Наркомачĕн районри уполномоченнăйĕн конторинче ĕçлекен Прохоров та, Сюткеево ялне кайсан, Казаковăна хĕненĕ. Çакăн пек хулиганла ĕçсемшĕн те халăх сучĕ Прохорова айăпламасăрах ирттерсе янă.

Кун пек фактсем татах та пур. «Актай» колхоз председателĕ С. Петровпа колхоз счетовочĕ Е. Федоров ерех ĕçсе ӳсĕрĕлсе Т. Яковлева колхозницăна хĕненĕ пулнă. 2-мĕш участокри халăх сучĕ çак ĕçе çиелтен çеç пăхса тухнă. Петрова 6 уйăх хушши юсанмалла ĕçлеттермелле тунипех ирттерсе янă.

Петров пирки тата çакна каламалла. Вăл Хорăнзорти артельте ĕçленĕ чухне 2.700 тенкĕ растрата тунă. Растрата укçине ултавлă майсемпе колхоз укçипе тӳленĕ. Çакăн çинчен колхозниксем райçĕрĕç пайне вăхăтра пĕлтернĕ пулнă. Анчах кунти руководительсем Петров растратчика хӳтлесе пурăнаççĕ, колхоз укçине çаратнăшăн нимĕн те туман.

Т. М.

◆

ПУЛНИ-ИРТНИСЕМ

Ачасем пушар кăларнă. Январĕн 6-мĕшĕнче Анат Кăпасри (Сĕнтĕр р.) В. А. Чуркин колхозник хăйĕн виçĕ ачине киле хупса хăварнă.

Елизавета ятлă хĕрачи кĕлете панулми шырама кĕнĕ. Вăл унта спичка çутнă. Спичкăна сӳс çине ӳкерсе пушар кăларнă. Пушарта кĕлет çийĕ, кĕпе-тумтирсем çунса кайнă.

Халĕ следстви органĕсем, ачасене çавăн пек пăхмасăр пăрахса хăварнăшăн, Чуркина ответ тыттараççĕ.

Ответлă редактор **Р. О. МАЛЮТИН.**

Согласно постановления Совнаркома Чувашской АССР от 30 сентября 1940 года «О местных налогах и сборах на 1941 год» (п. 1 раздела VIII «Порядок исчисления и уплаты местных налогов и сборов») учреждения, предприятия и организации

ОБЯЗАНЫ ИСЧИСЛИТЬ

налог со строений и земельную ренту и к срокам, установленным решениями Исполкомов районных и городских Советов депутатов трудящихся 15—20 **января 1941 года**

ПРЕДСТАВИТЬ

в районные и городские финансовые отделы, по месту нахождения владений и земельных участков,

РАСЧЕТЫ ПО ФОРМЕ № 20

налога со строений и земельной ренты на 1941 год.

За непредставление или несвоевременное представление рай(гор) финотделам расчетов (фор. № 20), лица, ответственные за представление этих расчетов, подвергаются штрафу не свыше 100 руб.

Бланки расчета получить в рай(гор) финотделах.

Наркомфин ЧАССР.

ЧУВАШСКИЙ КОЛХОЗНЫЙ
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЙ ТЕХНИКУМ

ОБ'ЯВЛЯЕТ дополнительный набор учащихся НА ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЕ ОТДЕЛЕНИЕ.

На подготовительное отделение техникума принимаются председатели колхозов и сельсоветов, бригадиры, звеньевые, стахановцы колхозов, совхозов, МТС и др. в возрасте от 18 до 40 лет, имеющие общую подготовку в об'еме трех классов начальной школы и выдержавшие приемные испытания по родному языку и арифметике.

Приемные испытания будут производиться с 10 по 20 января с. г.

Все желающие без особого вызова должны явиться на приемные испытания, имея при себе следующие документы:

1. Заявление.
2. Свидетельство о рождении.
3. Справку о состоянии здоровья.
4. Характеристику с последнего места работы.

По результатам приемных испытаний отличники учебы зачисляются на стипендию в размере 250 рублей в месяц.

Общежитием обеспечиваются все учащиеся.

АДРЕС ТЕХНИКУМА: гор. Чебоксары, Аптечная, 3.

3—1 ДИРЕКЦИЯ.

БИБЛИОГРАФИ

„РОДИНА"(*)

Кĕнекере аслă Совет Союзĕ çинчен, унăн территорийĕ, юханшывĕсем çинчен, çутçанталăк пуянлăхĕсем çинчен, тĕрлĕ халăхсен савăнăçлă та телейлĕ пурнăçĕ çинчен тĕплĕн, çăмăл чĕлхепе каласа панă.

Çак монументальнăй кĕнекере Чăваш республики çинчен те чылай çырнă.

Паллă географ Семенов — Тянь-Шанский хăйĕн ĕлĕк тухнă «Полное географическое описание России» ятлă кĕнекинче Шупашкар çинчен çапла çырнă: «торговое и промышленное значение города очень незначительно, нет ни одной фабрики и завода, ни одной ярмарки. Население с XVIII века почти не увеличилось». Анчах хулан «мухтанмалли» енĕ те пулнă иккен: Шупашкарта — пĕчĕк хулара — 14 чиркӳ пулнă, вăл чиркӳсенче 5500 пăт туртнă 122 чан пулнă. «В отношении колоколов Чебоксары несравнено славнее Лондона и Парижа», — тенĕ Монастырский С. çырнă «Волжский путеводитель» кĕнекере.

XVI-мĕш ĕмĕрти пĕр летописец чăвашсем çинчен çапла çырнă: «они живут в пустых лесных местах, не сеют, не жнут, но ловом звериным и рыбным питаются и живут, они дикие».

Нумаях та пулмасть-ха çĕр çынтан 75-80 çын трахомăпа чирлĕ пулнă, суккăрланнă. Совет влаçĕ çак чирпе çине тăрсах кĕрешет, медпунктсем йышлăн уçать. Совет влаçĕ пулăшнипе çак хăрушă та асаплă чиртен темиçе пин çын пĕтĕмĕшпех хăтăлнă.

Чăваш халăхĕ ĕçе юратать: çăпата тунă, чăпта çапнă, Атăл çине бурлака кайнă... Анчах тискер патша саманинче нушара, асапра, хĕнхур айĕнче пурăннă. Çак асаплă пурнăçа тӳсме хĕн пулнă. Чăвашсем Степан Разин, Емельян Пугачев çарĕсемпе хутшăнса самодержавине хирĕç, улпутсене хирĕç сенĕксемпе, пăшалсемпе тухнă.

Кĕнекере пĕр легенда пур — вăл легенда усал тĕнчи çинчен. Тĕнче усалсемпе тулнă. Вăл акă мĕншĕн пулнă. Ĕлĕк авал пурăннă çынсем пĕррехинче эрех ĕçсе ӳсĕрĕлнĕ. Çĕр çине савăнăç тата телей яракан турра касса туранă та çунтарнă, кĕлне çилпе вĕçтернĕ. Вара кашни пĕрчĕ кĕлтен тискер те усал турă çуралнă, вĕсем ĕрченĕ, йышланнă. Кашни яла, çырмасене, тĕмескесене, пĕтĕм тĕнчене тулнă...

Анчах тĕнчере «усал турă» кăна мар, улпутсем, кулаксем, патша чиновникĕсем, самодержави самани чăваш ĕнси çинче ларнă...

1917 çул çитнĕ. Вырăс тата ытти халăхсен рабочийĕсемпе пĕрле кĕрешсе, чăваш ĕçхалăхĕ улпутсене хăваласа янă, буржуазине çĕмĕрсе тăкнă, халăх хăйĕн влаçне туса хунă, çĕнĕ пурнăç тума тытăннă.

Ĕлĕк çырнă кĕнекесенче çапла вуласа пĕлме пулнă: «Ум чувашина находится в первобытном состоянии. Чуваши охотно учатся, восприимчивы к усвоению знаний, в деле учения способны достигать значительных успехов, но до сих пор еще очень мало развиты».

Патша правительстви хупахсем кăна уçнă, шкулсем питĕ сахал пулнă.

Совет влаçĕ кăна чăваш халăхне вĕренме ирĕк пачĕ. Пирĕн халĕ шкулсем, техникумсем, курссем, институтсем вуншарăн та çĕршерĕн шутланаççĕ.

Республикăра хĕрĕхе яхăн хаçат пичетленет, ултă журнал. Писательсем, поэтсем ӳссе йышлăланчĕç. Литература, искусство, музыка аталанать.

Анлă та хисеплĕ Чăваш АССР-ĕн пуласлăхĕ. Пулас кунсем — чаплă, илемлĕ. Пĕр «пĕчĕк» пример кăна. Чăваш АССР çулсерен хăйĕн электростанцисенчен 20 миллион киловатт-сехет энерги илет. Шупашкартан инçе мар, Криуши ялĕ çывăхĕнче, плотина тата гидроэлектростанци çитĕнĕ çитес çулсенче. Вара Чăваш АССР çулсерен тăвата миллиард киловатт-сехет энерги туянать!

Ку кĕнекене аван хут çине пичетленĕ, нумай ӳкерчĕксем, иллюстрацисем. Вăл кашни вулав çуртĕнче пулмалла. Кашни культурлă çын хăйĕн аслă та илемлĕ çĕршывĕ çинчен çак кĕнеке тăрăх нумай вуласа пĕлĕ.

ИРХИ ИВАНĔ.

х) «Молодая Гвардия» издательстви, 1940 çул, 566 стр.

ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИНЧИ ЭКРАНСЕМ ÇИНЧЕ ÇАК КУНСЕНЧЕХ ПРЕМЬЕРА ПУЛАТЬ!

„ЧАПЛĂ БОЛЬШЕВИКСЕН ПУРНĂÇĔ" ЯТЛĂ ЦИКЛТАН

ЯКОВ СВЕРДЛОВ

ятлă историллĕ-биографиллĕ пысăк çĕнĕ фильм кăтартма пуçлаççĕ

Постановка—искусствăсен тава тивĕçлĕ деятелĕн орденоносец **С. ЮТКЕВИЧĂН.**

В. И. Ленин ролĕнче—РСФСР тава тивĕçлĕ артисчĕ орденоносец **М. ШТРАУХ.**

И. В. Сталин ролĕнче—арт. **А. КОБАЛАДЗЕ.**

Я. М. Свердлов ролĕнче—РСФСР тава тивĕçлĕ артисчĕ орденоносец **Л. ЛЮБАШЕВСКИЙ.**

Фильмра çавăн пек артист-орденоносецсем **Н. КРЮЧКОВПА Н. ОХЛОПКОВ** та выляççĕ.

„ЯКОВ СВЕРДЛОВ" ФИЛЬМА КУРĂР!

СОЮЗДЕТФИЛЬМ КИНОСТУДИЙĔН ПРОИЗВОДСТВИ

„ГЛАВКИНОПРОКАТĂН" ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИНЧИ КОНТОРИ КĂЛАРНĂ.

„ЯКОВ СВЕРДЛОВ" ФИЛЬМА КУРĂР!

Редакци адресĕ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. Телефонсем: редакторан—0—67, редактор заместителен—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн—0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн —2—30, «Капкăн» тата «Еçхĕрарăмĕ» журналсен—6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн—0—85, издательство заведующийĕн—5—38, конторăн—0—23.

НТ 2185.

Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 2. Ф. Б. 9×84 п. л.